

MIASTO KIELCE

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
PROGRAMU
OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO MIASTA KIELCE
NA LATA 2012-2015**

Kielce, 2015

ŚRODOWISKOWE FORMY OPIEKI PSYCHIATRYCZNEJ.

Środowiskowe formy opieki psychiatrycznej w Kielcach, analogicznie do sytuacji w całym kraju, są głównie domeną pomocy społecznej oraz instytucji i organizacji, prowadzących działalność profilaktyczną, edukacyjną, informacyjną, promocyjną, terapeutyczną i poradniczą.

W kręgu zainteresowań systemu pomocy społecznej znajdują się liczne kwestie społeczne, min.: ubóstwo, wykluczenie społeczne, bezdomność, bezrobocie, przemoc, bezradność w sprawach opiekuńczo-opiekuńczych oraz niepełnosprawność i długotrwała choroba, kształtujące trudną życiowo sytuację jednostki.

Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku rodzinnym i społecznym na terenie miasta Kielce odbywa się w ramach kilku systemów. Składają się na nie przedsięwzięcia realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie i organizacje pozarządowe, działające w obszarze pomocy społecznej, jak również działalność innych jednostek organizacyjnych miasta i placówek oświatowych.

Wsparciem obejmowane są osoby wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego:

- 1) chore psychicznie (wykazujący zaburzenia psychiatryczne);
- 2) upośledzone umysłowo;
- 3) wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychiatrycznych, a które wymagają świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki.

I. System wsparcia dla osób chorujących psychicznie

1. specjalistyczne usługi opiekuńcze pozwalają na zapewnienie profesjonalnej opieki domowej ukierunkowanej na kontynuację farmakoterapii, zwiększenie możliwości i kompetencji osób chorujących oraz na poprawę ich funkcjonowania społecznego. Specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowane są w zakresie podstawowym i ponadpodstawowym.

Podstawowy zakres obejmuje:

1. Uczenie i rozwijanie niezbędnych umiejętności do samodzielnego życia,
2. Pielęgnację jako wspieranie procesu leczenia,
3. Rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu w formie rehabilitacji ruchowej i fizykoterapii, wsparcia psychologicznego

pedagogicznego i terapeutyczno-edukacyjnego oraz terapii logopedycznej,

4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjnych.

Ponadpodstawowe usługi specjalistyczne realizowane są przez zespół terapeutyczny zatrudniony w MOPR w składzie:

- lekarz psychiatra,
- psycholog kliniczny,
- pielęgniarka psychiatryczna,
- lekarz rehabilitacji medycznej,
- pracownik socjalny

Zakres usług obejmuje:

1) usprawnienie do funkcjonowania w społeczeństwie:

- ułatwienie nawiązywania kontaktów z otoczeniem,
- pomoc w realizacji ról społecznych,
- budowanie sieci wsparcia,
- terapia zajęciowa;

2) wsparcie psychologiczne i terapeutyczno – edukacyjne:

- terapia indywidualna,
- terapia rodzinna,
- edukacja w zakresie farmakoterapii,
- psychoedukacja członków rodziny,
- treningi umiejętności życiowych i społecznych (budżetowe, kulinarne, samoobsługowe itp.),
- pomoc w rozwijaniu kompetencji społecznych i zainteresowań,
- działania interwencyjne podejmowane w związku z pogorszeniem stanu zdrowia psychicznego podopiecznych MOPR.

Zaletą ponadpodstawowych usług specjalistycznych jest fakt, że są one świadczone w miejscu zamieszkania człowieka chorego.

Zespół odwiedza swoich klientów kilka razy w miesiącu, w zależności od indywidualnych potrzeb. Ponadpodstawowe usługi specjalistyczne uzupełniają lukę w istniejącym systemie opieki nad osobami chorymi psychicznie. Dzięki tej pomocy chorzy i ich rodziny mają świadomość, że nie są sami ze swoimi problemami. Rodziny osób z zaburzeniami psychicznymi osiągają podstawowy poziom wiedzy na temat choroby

i sposobów łagodzenia jej skutków.

W 2014 r. z tej formy pomocy skorzystało **268** osób. Koszt przyznanych świadczeń w 2014 r. wyniósł **1 514 768 zł.**

2. Zespół ds. Oparcia Społecznego w składzie:

- psychiatra
- psycholog kliniczny
- pielęgniarka psychiatryczna
- 5 pracowników socjalnych

zajmuje się rozpoznawaniem problemów środowiskowych związanych z zaburzeniami psychicznymi klientów MOPR, wsparciem psychologicznym, informacyjnym, terapeutycznym i edukacyjnym chorujących i ich rodzin, przygotowaniem dokumentacji oraz kierowaniem wniosków do sądu w trybie przepisów ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, udziałem w rozprawach sądowych, realizacją postanowień w sprawie umieszczenia w domu pomocy społecznej i szpitalu psychiatrycznym, utrzymywaniem stałego kontaktu z zespołem terapeutycznym oddziału szpitalnego i wspólne ustalanie planu postępowania z chorym po zakończeniu hospitalizacji, prowadzeniem treningów lekowych, motywowaniem do udziału w zajęciach w ŚDS i Kieleckiego Domu pod Fontanną (KDpF), rozpoznawaniem i wyrównywaniem deficytów w zakresie funkcjonowania społecznego.

W 2014 r. pomocą w formie długofalowej, cyklicznej terapii, prowadzonej w miejscu zamieszkania objęto 190 rodzin.

3. Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS) Typu A przy ul. Miodowej 7 jest ośrodkiem wsparcia przeznaczonym dla osób z przewlekłymi zaburzeniami psychotycznymi, które ze względu na upośledzenie niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy w powrocie do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w zwiększeniu ich zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej. Placówka czynna jest od poniedziałku do piątku w godz. 8-16, dysponuje 35 miejscami.

ŚDS świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów (higienicznych, samoobsługowych, budżetowych, lekowych itp.) oraz treningów umiejętności społecznych. Oferuje również zajęcia plastyczne, muzyczne, komputerowe, reedukacyjne, sportowe, kulturalno-integracyjne. W 2014 r. z oferty ŚDS skorzystało **40 osób**. W minionym roku w budynku przy ul. Miodowej zainstalowano windę.

4. Mieszkania chronione przy ul. Zimnej 11 i Paderewskiego 37/39b – dysponują 10 miejscami dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które ze względu na trudną sytuację

życiową potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w życiu codziennym, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostki opieki całodobowej. Mieszkania chronione zapewniają odpowiednie wsparcie w środowisku, warunki samodzielnego funkcjonowania oraz integrację ze społecznością lokalną.

W 2014 r. z pomocy w formie pobytu w mieszkaniach chronionych skorzystało 12 osób, w tym 3 dzieci.

5. Kielecki Dom pod Fontanną przy ul. Jana Nowaka-Jeziorańskiego 75, prowadzony przez Świętokrzyski Zespół Regionalny Koalicji na rzecz Zdrowia Psychicznego jest dziennym ośrodkiem wsparcia i rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi. Liczy ponad 100 członków.

Proces aktywizacji społecznej i zawodowej odbywa się w ramach trzech podstawowych programów:

- I. Programu rehabilitacji i integracji społecznej,
- II. Programu edukacyjnego,
- III. Programu aktywizacji zawodowej

poprzez udział członków w działających na terenie KDpF sekcjach: Członkowskiej, Rynku Pracy, Umiejętności Społecznych, Języków Obcych, Informatycznej, Kultury i Sztuki, Higieny i Techniczno-Zaopatrzeniowej. Rolą poszczególnych sekcji jest koordynowanie określonego zakresu funkcjonowania domu-klubu, w tym zachęcanie innych członków do współpracy

w konkretnych działaniach. Wszystkie prace w Domu, poza ich celami praktycznymi, mają za zadanie stopniowe wzmocnienie (ang. empowerment) podmiotowości i autonomii osób doświadczających problemów zdrowia psychicznego, by mogli oni - w konsekwencji - podejmować jak najlepsze ważne dla siebie decyzje, angażować się w rozmaite działania, wypełniać różnorodne role społeczne i zawodowe.

Dom-klub umożliwia swoim członkom powrót do płatnej pracy poprzez tak zwane Zatrudnienie Przejściowe (ZP), Zatrudnienie Wspierane i Zatrudnienie Niezależne, realizowane poza samymi domem. Zatrudnienie Przejściowe odbywa się w niepełnym wymiarze godzin - zwykle 15-20 godzin tygodniowo i trwa przez okres od 6 do 9 miesięcy, a członkowie otrzymują bezpośrednio od pracodawcy odpowiednie wynagrodzenie nie niższe od minimalnego. Punktem wyjścia do utworzenia stanowiska ZP jest współpraca Domu-Klubu z konkretnym pracodawcą. Pierwszym krokiem jest podpisanie porozumienia

pomiędzy Domem-Klubem a pracodawcą, regulującego podstawowe kwestie zorganizowania miejsca ZP: czas uruchomienia miejsca, trwania treningu, zatrudnienia pracownika, wyznaczenie koordynatora miejsca ZP ze strony Domu-Klubu oraz opiekuna – ze strony pracodawcy. Następnie jeden z pracowników Domu (koordynator danego miejsca ZP) zapoznaje się z danym stanowiskiem – tzn. pracownik spędza odpowiednią ilość czasu w pracy na danym stanowisku, by dokładnie poznać wymagania, jakim będzie musiał sprostać zatrudniony tam członek. Wszystko po to, by w razie potrzeby mógł tam przyjść, wesprzeć w rozwiązywaniu zaistniałych problemów, a nawet w sytuacji kryzysowej - zastąpić członka w pracy. Kolejny krok to przeszkolenie (trening) członka z zakresu obowiązków, jakie będzie podejmował w danym miejscu pracy – za szkolenie odpowiada koordynator danego miejsca pracy ze strony Domu-Klubu oraz opiekun wyznaczony przez pracodawcę. Cechą charakterystyczną ZP jest to, że pracodawca nie otrzymuje z tytułu utworzenia miejsca ZP żadnych dofinansowań czy przywilejów ekonomicznych przewidzianych dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne.

Zatrudnienie Wspierane polega na pomocy i wspieraniu członków w otrzymaniu i utrzymaniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy, a także w rozwijaniu umiejętności zawodowych prowadzących do awansu.

Osoby zatrudnione na pełnym etacie na otwartym rynku pracy (Zatrudnienie Niezależne) utrzymują prawo do pomocy ze strony domu-klubu w zakresie obrony praw, spraw mieszkaniowych, znajdowania odpowiedniej opieki medycznej, porad prawnych, finansowych i osobistych. Członkowie utrzymują prawo do uczestnictwa w wieczornych i weekendowych programach rekreacyjnych.

II. System wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

1. Ośrodek Wczesnej Interwencji prowadzony przez Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w budynku Domu dla Dzieci Na Stoku 42a.

Adresatami pomocy ze strony OWI są dzieci od momentu urodzenia do 7 r.ż. zagrożone niepełnosprawnością lub/i niepełnosprawne. Dla każdego dziecka zespół złożony ze specjalistów pracujących w Ośrodku stawia diagnozę, układa odpowiedni program oraz stosuje adekwatną do niego terapię. Dzięki temu opieka nad dzieckiem prowadzona jest w sposób całościowy i skoordynowany i obejmuje wszystkie sfery jego rozwoju a także potrzeby rodziny. Rodzice otrzymują wsparcie psychiczne, informację i poradnictwo socjalne i prawne.

2. Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy przy ul. Chęcińskiej 23 jest

niepubliczną specjalistyczną placówką prowadzoną przez Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Kielcach. Jest przeznaczony dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim, ze sprzężonymi niepełnosprawnościami w wieku od 3 do 25 lat, które potrzebują kompleksowej, wielospecjalistycznej pomocy, świadczonej w odpowiednich warunkach i z opieką dostosowaną do ich potrzeb. Ośrodek swoje zadania realizuje w ramach oddziału przedszkolnego, szkolnego (zadania placówki oświatowej) oraz klubu terapeutycznego dla rodzin.

Miasto zabezpieczyło również środki transportu służące wychowankom ośrodka.

3. Mieszkania treningowe przy ul. Sandomierskiej 126 prowadzone przez Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, w których dorosłe osoby z niepełnosprawnością intelektualną odbywają trening mieszkaniowy, mający na celu przygotowanie do normalnego, maksymalnie samodzielnego funkcjonowania codziennym życiu. Mieszkania chronione zlokalizowane są w centrum miasta, w pobliżu sklepów, różnorodnych punktów usługowych, boiska sportowego. To wszystko stwarza uczestnikom treningu normalne, zwyczajne (nie specjalne) warunki do codziennego funkcjonowania. Trening odbywa się w kilkuosobowych grupach i trwa 5 dni. Każda grupa powtarza cykl co kilka tygodni. Docelowym efektem pobytu w takim mieszkaniu ma być usamodzielnienie osoby niepełnosprawnej przy niewielkim wsparciu. Uczestnikom udzielane jest tylko tyle wsparcia, ile jest niezbędne, przy jednoczesnym zapewnieniu maksimum swobody i niezależności w podejmowaniu decyzji. Bardzo ważna dla osiągnięcia celu jest właściwa, rodzinna atmosfera - stąd też rytm każdego dnia oparty jest na luźnych zasadach, bez sztywnych regulaminów (co nie oznacza braku obowiązków). Wszystkie osoby biorące udział w treningu po zajęciach np. w ŚDS czy warsztatach terapii zajęciowej wracają do „swojego mieszkania”. Zasiadają przy wspólnym stole, razem przygotowują i jedzą posiłki, razem rozwiązują swoje problemy. Wspólnie planują wydatki i podejmują decyzje. Sami decydują o tym, jak spędzą wolny czas. Rola pracowników- asystentów sprowadza się do wspierania mieszkańców w kolejnych etapach usamodzielniania.

4. Warsztaty Terapii Zajęciowej działające na podstawie ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, są wyodrębnionymi organizacyjnie i finansowo placówkami, stwarzającymi osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztat nie jest placówką samodzielną, ale stanowi część większej struktury

organizacyjnej wyposażonej w osobowość prawną lub posiadającej zdolność do czynności prawnych.

Celem warsztatu jest:

- aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Realizacji powyższych celów służy stosowanie technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia uczestników, poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Uczestnikami warsztatów mogą być osoby posiadające prawnie potwierdzony status niepełnosprawności, niezdolne do podjęcia pracy. Osoby niepełnosprawne, przyjmowane do warsztatu po 1 stycznia 1998 r., muszą posiadać w swoim orzeczeniu wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Terapię prowadzoną w warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika, który zawiera informacje dotyczące osoby niepełnosprawnej, planowanych działań wobec uczestnika i spodziewanych efektów tych działań. W warsztacie działa rada programowa, która dokonuje okresowej oraz, nie rzadziej niż co 3 lata, kompleksowej oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika warsztatu i zajmuje stanowisko w kwestii osiągniętych przez niego postępów w rehabilitacji, uzasadniających:

- podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na przystosowanym stanowisku pracy,
- potrzebę skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia, ze względu na brak postępów w rehabilitacji i złe rokowania co do możliwości osiągnięcia postępów uzasadniających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy po odbyciu dalszej rehabilitacji w warsztacie,
- przedłużenie uczestnictwa w terapii ze względu na pozytywne rokowania co do przyszłych postępów w rehabilitacji, umożliwiających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku

pracy, albo okresowy brak możliwości podjęcia zatrudnienia, albo okresowy brak możliwości skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia.

W Kielcach działają:

1. Warsztat Terapii Zajęciowej, ul. Słoneczna 3 przy DPS im. Jana Pawła II,

2. Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Kryształowa 6, przy DPS im. Św. Brata Alberta

W 2014 r. w zajęciach WTZ uczestniczyło 61 osób. Na działalność Warsztatów w 2014 r. ze środków PFRON przeznaczono kwotę – 902 556 zł, a z budżetu Kielc – 100 284zł.

5. Środowiskowe Domy Samopomocy Typu B przeznaczone dla osób niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu głębokim, umiarkowanym i lekkim (ul. Okrzei 8, ul. Kołłątaja 4, ul. Orzeszkowej 53) oraz **Typu C** (ul. Krzemionkowa 1) dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, oferują swoim uczestnikom udział w zajęciach z zakresu rehabilitacji ruchowej, terapii zajęciowej grupowej i indywidualnej oraz psychoterapii, farmakoterapii, w treningach umiejętności społecznych, samoobsługi itp.

Środowiskowe Domy Samopomocy w Kielcach

Adres	Typ ŚDS	Liczba miejsc	Liczba uczestników w 2014 r.
ul. Okrzei 8	B	26	30
ul. Kołłątaja 4	B	25	35
ul. Orzeszkowej 53	B	25	28
ul. Krzemionkowa 1	C	25	38
Łączna liczba miejsc/uczestników		101	131

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych MOPR

6. Placówki oświatowe (pozostałe):

1. Przedszkole Samorządowe Nr 19 z oddziałem integracyjnym Os. Na Stoku 98,
2. Przedszkola Integracyjne - ul. Toporowskiego 11a oraz ul. Chęcińska 3,
3. Zespół Szkół Integracyjnych, ul. Jasna 20/22,
4. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 17 Specjalnych w Kielcach, ul. Szkolna 29,
5. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1, ul. Warszawska 96, jest placówką kształcenia specjalnego, przeznaczoną dla młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu lekkim, umiarkowanym oraz znacznym w wieku od 16 do 24 lat. Nadrzędnym celem

jest zapewnienie wychowankom takiego poziomu przygotowania ogólnego, zawodowego i społecznego, aby byli oni zdolni do samodzielnego funkcjonowania w rodzinie, środowisku i społeczeństwie.

W strukturze Ośrodka znajduje się:

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 8, prowadząca kształcenie zawodowe uczniów z lekkim stopniem niepełnosprawności intelektualnej, wyposażając młodzież w umiejętności i wiedzę potrzebną do wykonywania pracy w zawodach: fryzjer, kucharz małej gastronomii, cukiernik, blacharz samochodowy, introligator,

- Specjalna Szkoła Przesposabiająca do Pracy, prowadząca kształcenie ponadgimnazjalne dla młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi (z niepełnosprawnością intelektualną występuje niepełnosprawność ruchowa, autyzm, schizofrenia itp.). Po zakończeniu cyklu kształcenia młodzież nie otrzymuje kwalifikacji zawodowych (fryzjera, kucharza), ale jest wyposażana w umiejętności, które mogą być wykorzystane w zatrudnieniu chronionym lub wspomaganym.

6. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2, ul. Kryształowa 6, jest placówką kształcenia specjalnego, przeznaczoną dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym lub głębokim w wieku od 3 do 24 lat. Różnorodność stosowanych form pracy terapeutycznej sprzyja wszechstronnemu rozwojowi uczniów, pozwala nabywać, doskonalić i utrzymywać różnorodne umiejętności. Kształcenie uczniów w Ośrodku jest dostosowane do ich możliwości oraz potrzeb edukacyjnych i odbywa się w ramach przedszkola specjalnego, szkoły podstawowej specjalnej, gimnazjum i Specjalnej Szkoły Przesposabiającej do Pracy.

III. System wsparcia dla osób z autyzmem.

Pełną specjalistyczną pomoc terapeutyczną, rehabilitacyjną i edukacyjną zarówno dzieciom, jak i osobom dorosłym dotkniętym problemem autyzmu zapewnia działający na terenie Kielc oddział Krajowego Towarzystwa Autyzmu. Towarzystwo wypracowało systemowe wsparcie dla swojego środowiska przy pełnej współpracy z Miastem Kielce:

1. Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Autyzmem przy ul. Mieszka I 79 realizuje dzienną pomoc terapeutyczną i rehabilitacyjną dla młodzieży powyżej 16 roku życia i dorosłych.

2. Poradnia (mieszcząca się w tym samym budynku) prowadzi kompleksową diagnostykę z zakresu autyzmu i zaburzeń pokrewnych oraz systematyczną terapię. Obejmuje swoją opieką wszystkie osoby począwszy od 2,5 roku życia do dorosłości.

3. Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Terapeutyczno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem przy ul. Krakowskiej 360 jest placówką oświatową, przeznaczoną dla dzieci i młodzieży z autyzmem w wieku od 3 do 25 lat, które potrzebują kompleksowej, wielospecjalistycznej pomocy, świadczonej w odpowiednich warunkach i z opieką dostosowaną do ich potrzeb.

IV. System wsparcia dla osób z chorobą Alzheimera.

Tworzą go: **Środowiskowy Dom Samopomocy** przy ul. Krzemionkowej 1 oraz **Ośrodek Wsparcia Dziennego dla Osób z Chorobą Alzheimera** przy al. Legionów 5 - oferujące uczestnikom udział w zajęciach z zakresu rehabilitacji ruchowej, terapii zajęciowej grupowej i indywidualnej oraz psychoterapii, farmakoterapii, w treningach umiejętności społecznych, samoobsługi itp. W 2014 r. wsparciem objęto 30 osób, na umieszczenie w OWD oczekuje 21 klientów.

Niesieniem pomocy osobom z chorobą Alzheimera i zaburzeniami pokrewnymi oraz ich rodzinom i opiekunom w sprawowaniu opieki, a także personelowi Domu Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II przy ul. Jagiellońskiej 76 (w którym ma swoją siedzibę), zajmuje się **Kieleckie Stowarzyszenie Alzheimerowskie**.

Do jego statutowych zadań należy m.in.:

1. Organizowanie różnych form instytucjonalnej opieki we wszystkich aspektach życia osobom chorym, ich rodzinom i opiekunom,
2. Wymiana informacji na temat problemów związanych z opieką i sposobów ich rozwiązywania,
3. Organizowanie spotkań edukacyjno-integracyjnych dla opiekunów, rodzin i zatrudnionego personelu,
4. Propagowanie poprzez media tematyki związanej z socjalnymi i medycznymi problemami wynikającymi z choroby Alzheimera,
5. Pomoc medyczna, pielęgniarstwo-opiekuńcze, socjalna, materialna, prawna, psychologiczna i duchowa udzielana osobom z chorobą Alzheimera, którzy znajdują się w jej różnych fazach oraz ich rodzinom i opiekunom, będącymi członkami stowarzyszenia, w okresie pogarszającego się stanu zdrowia, w czasie umierania i okresie żałoby.

V. System wsparcia dla osób w stanach kryzysu psychicznego.

W myśl definicji z ustawy o pomocy społecznej (art. 47) „Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej”.

W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb - poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy.

Matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży dotknięte przemocą lub znajdujące się w innej sytuacji kryzysowej mogą w ramach interwencji kryzysowej znaleźć schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Do tych domów mogą być również przyjmowani ojcowie z małoletnimi dziećmi albo inne osoby sprawujące opiekę prawną nad dziećmi.

Pomoc z zakresu interwencji kryzysowej świadczą:

1. Zespół Usług Interwencji Kryzysowej MOPR, do którego zadań należy:

- zapewnienie schronienia osobie/rodzinie znajdującej się w sytuacji kryzysowej,
- zapewnienie podstawowych form pomocy i opieki,
- zapewnienie podstawowej pomocy specjalistycznej w postaci poradnictwa prawnego, psychologicznego i różnych form terapii.

Największym zadaniem, które zrealizowano w 2014 r. w ramach interwencji kryzysowej, było udzielenie pomocy 29 osobom, które ucierpiały w pożarze budynku socjalnego przy ul. Prostej 22.

2. Mieszkania chronione-interwencyjne MOPR przy ul. Jagiellońskiej 76 oraz ul. Grunwaldzkiej 43 przeznaczone dla osób/rodzin które znalazły się w sytuacji kryzysowej z powodu zdarzenia losowego (pożar, zalanie itp.). Z pomocy w formie schronienia w sytuacji kryzysowej skorzystało w 2014 r. 9 osób.

3. Punkt Interwencji Kryzysowej w Miejskim Zespole Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych (MZ PPP) działający w okresie roku szkolnego w każdy poniedziałek w godz. 16-18. Dyżury pełnią psycholog lub psychoterapeuta z przygotowaniem do pomocy w sytuacjach kryzysowych. Z porady lub konsultacji może skorzystać każdy potrzebujący, bez względu na wiek czy miejsce zamieszkania. Punkt został powołany przede wszystkim z myślą o dzieciach i młodzieży zagrożonej samobójstwem oraz o osobach doświadczających przemocy.

4. Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii Świętokrzyskiego Centrum Profilaktyki i Edukacji (ŚCPiE), którego pracownicy udzielają usług pomocowych dotyczących kryzysów i problemów:

- małżeńskich i rodzinnych,
- emocjonalnych i wychowawczych u dziecka
- trudności adaptacyjnych
- kryzysów rozwojowych
- żałoby w rodzinie
- reakcji na stres
- zagrożenia samobójstwem

4. Centrum Interwencji Kryzysowej Caritas Diecezji Kieleckiej przy ul. Urzędniczej 7, Specyfikę Centrum stanowi pomoc ludziom przeżywającym różnorodne kryzysy natury psychicznej i duchowej w sytuacji doświadczania przemocy, przestępstwa, problemów rodzinnych, kryzys po utracie bliskiej osoby, kryzysu wiary, trudności w rozeznaniu powołania, dylematów religijnych i światopoglądowych, problemów wychowawczych, zagrożenia samobójstwem, traumatycznych zdarzeń losowych. Głównym celem placówki jest pomoc w znalezieniu nowych sposobów radzenia sobie z zaistniałą trudną sytuacją, ponadto pomoc w zrozumieniu przyczyn zaistniałego problemu oraz udzielenie akceptacji i wsparcia. Ośrodek ma charakter ponadlokalny i obejmuje swym zasięgiem teren całego kraju. Placówka realizuje swoje zadania poprzez następujące formy świadczonej pomocy:

1. interwencję kryzysową,
2. całodobowy telefon interwencyjny,
3. poradnictwo psychologiczne,
4. poradnictwo duchowe,
5. pomoc socjalną,
6. poradnictwo prawne,
7. konsultacje medyczne,
8. organizowanie zajęć psychoedukacyjnych i terapeutycznych,
9. udzielanie schronienia i zapewnienie wyżywienia w hostelu ośrodka dla kobiet samotnych lub kobiet z dziećmi na okres do 6 miesięcy,
10. współpracę międzyinstytucjonalną (służba zdrowia, ośrodki pomocy społecznej, policja) w celu zapewnienia kompleksowej pomocy.

5. Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiety w Cięży, ul. Słoneczna 9 jest placówką przeznaczoną dla 14 osób wyłącznie z Kielce, które znalazły się w sytuacji kryzysowej. Standard świadczonych usług obejmuje:

- 1) w zakresie interwencyjnym:
  - a) zapewnienie schronienia kobietom w ciąży w okresie okołoporodowym,
  - b) izolowanie osób ubiegających się o pomoc przed sprawcami przemocy,
  - c) wspieranie w przewyciężaniu sytuacji kryzysowej,
  - d) zapobieganie marginalizacji społecznej przez umożliwienie mieszkańcom odnalezienia miejsca w społeczeństwie i powrót do normalności po odrzuceniu ich przez rodziny, partnerów czy środowisko z powodu nieoczekiwanego macierzyństwa lub konieczności przewyciężenia sytuacji kryzysowej,
  - e) zapobieganie sieroctwu społecznemu przez przygotowanie do świadomego i odpowiedzialnego wypełniania roli rodzicielskiej,
  - f) zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych, a zwłaszcza wzorca wyuczonej bezradności;
- 2) w zakresie potrzeb bytowych:
  - a) zapewnienie całodobowego, okresowego pobytu dla trzydziestu mieszkańców, przy czym liczba ta może ulegać zmianom, zależnie od możliwości domu w zakresie spełnienia pozostałych standardów,
  - b) odrębne pomieszczenia do spania oraz wspólne pomieszczenia do pobytu dziennego dla mieszkańców z dziećmi,
  - c) pokoje dla mieszkanki w ciąży przeznaczone maksymalnie dla trzech osób oraz wspólne pomieszczenia do pobytu dziennego,
  - d) ogólnodostępne łazienki, wyposażone w sposób umożliwiający sprawne korzystanie zarówno przez mieszkańców, jak i dzieci, proporcjonalnie do liczby mieszkańców, odpowiednio jedna łazienka na pięć osób,
  - e) ogólnodostępną kuchnię do samodzielnego sporządzania posiłków oraz co najmniej jedno dodatkowe pomieszczenie do przyrządzania i spożywania drobnych posiłków,
  - f) pomieszczenia do prania i suszenia;
- 3) w zakresie opiekuńczo-wspomagającym:
  - a) podstawową pielęgnację mieszkańca w czasie choroby oraz opiekę nad dzieckiem w czasie choroby opiekuna dziecka,
  - b) umożliwienie korzystania ze świadczeń zdrowotnych,
  - c) pomoc w załatwianiu spraw osobistych w przypadku wystąpienia takiej potrzeby,

d) środki higieny osobistej, środki czystości w sytuacji, gdy nie ma możliwości ich samodzielnego zakupu.

2. Standard podstawowych usług świadczonych przez dom zapewnia:

- 1) podmiotowe traktowanie i partnerstwo we wzajemnych relacjach pomiędzy mieszkańcami i personelem;
- 2) tworzenie warunków bytowych zbliżonych do domowych i rodzinnej atmosfery;
- 3) uwzględnianie indywidualnych potrzeb mieszkańców i ich dzieci;
- 4) stwarzanie warunków do rozwoju osobowego;
- 5) poszanowanie sfery prywatności mieszkańców;
- 6) opracowanie i realizację programów usamodzielnienia mieszkańców, które mają na celu umożliwienie podjęcia samodzielnego życia w godnych warunkach;
- 7) indywidualnie uzgadniane i dokumentowane działania podejmowane w ramach programów usamodzielnienia.

VI. System wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym w Kielcach realizowany jest **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2014-2020 oraz Gminny Program Ochrony Ofiar w Rodzinie na terenie Miasta Kielce na lata 2014-2020.**

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach funkcjonuje Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie obejmujący:

1. Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy ul. 1 Maja 196,
2. Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla Osób Doznających Przemocy w Rodzinie wraz z Hostelem dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy ul. Kołłątaja 4,
3. Ośrodek Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie, ul. Wiśniowa 3.
4. Miejski Telefon Zaufania

W Kielcach działa powołany przez Prezydenta Miasta Kielce Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy.

Liczba osób objętych specjalistyczną pomocą w SOW Kielce w 2014 roku.

Specjalistyczne konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna ogółem:	7 017
Przemoc w rodzinie	1083

ogółem:	
Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	100 osób 397 konsultacje
Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie: indywidualne i grupowe	26 osób
Rozmowy kryzysowe i terapeutyczne	3692
Pomoc psychologiczna	273 osoby 1000 konsultacji
Terapia rodzinna i małżeńska	29 rodzin 66 osób 90 sesji
Mediacje rodzinne	4 rodziny 8 osób
Praca socjalna	324 rodziny
Interwencja kryzysowa	78 rodzin 173 osoby
Poradnictwo prawne	431 osób
Pomoc terapeutyczna osobom dotkniętym przemocą – uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin	29 osób
Diagnoza sytuacji dzieci, wsparcie psychologiczne	59 osób
Psychoedukacja nt. przemocy dla dzieci i młodzieży	489 osób
Działania interdyscyplinarne w ramach Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych	2324 posiedzeń

Realizacja procedury „Niebieskie Karty” we współpracy służb w 2014 roku.

Środowiska objęte procedurą : „Niebieskiej Karty”	
Liczba środowisk objętych w Kielcach procedurą „Niebieskie Karty” ogółem:	652
Liczba „NK” zgłoszonych przez policję	622
Liczba „NK” zgłoszonych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej	24
Liczba „NK” zgłoszonych przez przedstawicieli oświaty	4
Liczba „NK” zgłoszonych przez przedstawicieli ochrony zdrowia	1
Liczba „NK” zgłoszonych przez przedstawicieli gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	1

Liczba utworzonych Grup Roboczych, w związku z procedurą „NK”	599
Liczba posiedzeń Grup Roboczych z udziałem pracowników SOW	2324
Liczba opracowanych planów pomocy	599
Liczba osób doznających przemocy zaproszonych na posiedzenie GR, w tym zgłosiło się osób:	270
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie wezwanych na posiedzenie GR, w tym zgłosiło się osób:	599 183
Liczba wniosków skierowanych przez członków GR do GKRPA	121
Liczba zawiadomień z art. 207 skierowanych przez członków GR do organów ścigania, w związku z art. 207 kk.	83
Zgłoszenia do sądu.	17
Liczba zakończonych NK	481
- ustanie przemocy:	422
- brak zasadności podejmowania działań:	59

Pomoc udzielona za pośrednictwem Telefonów Zaufania w 2014 roku.

Rozmowy kryzysowe ogółem:	520
Przemoc w rodzinie	125
Uzależnienie od środków psychoaktywnych ze współwystępującą przemocą	66
Inne trudne sytuacje życiowe	329

Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Profesjonalną pracę z osobami stosującymi przemoc w rodzinie Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie prowadzi w specjalnie powołanym do realizacji tego zadania **Ośrodku Korekcyjno - Edukacyjnym dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie (OKE)**.

W placówce udzielana jest interdyscyplinarna pomoc osobom, które:

- nie radzą sobie ze złością,
- rozładowują napięcie poprzez zachowania agresywne,

- przeżywają kryzys osobisty,
- są skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy.

W 2014 roku z pomocy OKE skorzystało **100** osób. Udzielono im **397** specjalistycznych konsultacji, w tym głównie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pedagogiki, leczenia uzależnień. W ciągu całego roku realizowano ponadto **programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych indywidualnej** grupowe, którymi objęto łącznie **26 osób**. Programem indywidualnym, który trwa od 7 do 15 spotkań, objęto **2** osoby, programem grupowym objęto **24** osoby stosujące przemoc w rodzinie, trzy z nich ukończyły cały program. W 2014 roku przeprowadzono dwie edycje programu, każda z nich trwała po 60 godzin.

Pomoc ofiarom przemocy świadczy również ŚCPiE (przemoc w szkole, rodzinie i miejscu pracy) oraz MZPPP, który realizuje wieloletnią akcję „Dzieciństwo bez przemocy” skierowaną do rodziców, nauczycieli oraz dzieci w wieku przedszkolnym i młodszoszkolnym w formie zajęć profilaktycznych z zakresu zapobiegania przemocy w rodzinie (np. „Przyjaciele Zippiego”, „Radzenie sobie w sytuacjach trudnych”, bajki uczestniczące z zakresu profilaktyki przemocy wobec osób starszych).

VII. System wsparcia dla osób uzależnionych.

W celu realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, prowadzenia obsługi działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, prowadzenia działalności profilaktycznej, terapeutycznej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz prowadzenia działań w zakresie profilaktyki środowiskowej niedostosowania społecznego została powołana Uchwałą Rady Miejskiej w Kielcach nr 570/2000 z dn. 28.09.2000 r. jednostka budżetowa pn. Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji (ŚCPiE) mieszczące się przy ul. Jana Nowaka Jeziorańskiego 63 (szczegółowe sprawozdanie na stronie 31)

W kieleckim MOPR zatrudnieni są 3 terapeuci ds. uzależnień, który pracują z osobami i rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi zabraniem dzieci, u których występuje jednocześnie problem alkoholowy oraz osobami bezdomnymi.

Od listopada 2010 r. działa w ramach struktury MOPR Ośrodek Interwencyjno-Terapeutyczny dla Osób Bezdomnych, prowadzony w budynku zlikwidowanej Izby Wyrzeźwień przy ul. Żniwnej 4.

W skład OIT wchodzi:

1. Punkt Pomocy Doradźnej, w którym osoby bezdomne w stanie nietrzeźwości mają zapewnioną całodobową opiekę lekarską do czasu wytrzeźwienia, a następnie są obejmowane profesjonalną pomocą. Mają zapewnione podstawowe świadczenia sanitarno-higieniczne. Są diagnozowane przez terapeutów ds. uzależnień pod względem problemu alkoholowego

i motywowani do dalszego leczenia. Dzięki obecności pracownika socjalnego świadczona jest profesjonalna praca socjalna, wskazywane są możliwości systemowego wsparcia.

2. Mieszkania Chronione dla 5 osób bezdomnych, którzy podjęli terapię odwykową i chcą wyjść z bezdomności (czas trwania pobytu maks. 24 miesiące).

Placówka czynna jest całodobowo przez 7 dni w tygodniu.

W 2014 r. w mieszkaniach przebywało 11 osób.

OIT ściśle współpracuje z pracownikami socjalnymi Działu ds. Bezdomności i Rejonów Opiekuńczych MOPR, wolontariuszami i asystentami osób bezdomnych oraz organizacjami pozarządowymi w celu skoordynowania działań na rzecz klientów, zaplanowania pomocy i wsparcia.

W 2014 r. terapeuci skonsultowali **199** osób opuszczających PPD (**295** konsultacji terapeutycznych) oraz **40** osób uzależnionych spoza PPD. **64** osoby skierowano na terapię, złożono **14** wniosków do GKRPA.

VIII. System wsparcia dla osób starszych.

W oparciu o prognozy demograficzne oraz rozpoznawane potrzeby miasto Kielce w swych dokumentach strategicznych, zwłaszcza Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, konsekwentnie od 10 lat tworzy zintegrowany system wsparcia na rzecz osób starszych.

Na terenie miasta w ramach struktury MOPR działa **5 klubów seniora i ich 6 filii:**

1. Klub Seniora, ul. św. St. Kostki 4a

a) Filia przy ul. Konopnickiej 5,

b) Filia przy ul. Żeromskiego 44.

2. Klub Seniora, ul. Jana Nowaka Jeziorańskiego 75

a) filia, ul. Miodowa 7

3. Klub Seniora, ul. Hoża 39

4. Klub Seniora, al. Legionów 5

a) Filia Klubu Seniora, ul. Mała 17/4

b) Filia Klubu Seniora, ul. Urzędnicza 3.

5. Klub Seniora, ul. Naruszewicza 23

a) Filia, ul. Tujowa 2.

Kluby są ośrodkami wsparcia dziennego przeznaczonymi dla osób w wieku senioralnym. Ich celem jest przełamywanie izolacji i samotności, z jaką często borykają się ludzie starsi. Aktywizacja i integracja osób starszych wpływają korzystnie na psychikę seniorów i spowalniają procesy starzenia. Uczestnictwo w Klubie jest bezpłatne.

Kluby prowadzą zajęcia z zakresu:

- rękodzieła artystycznego
- porad kosmetycznych
- gimnastyki i rehabilitacji
- muzykoterapii
- prasy i telewizji
- w kącikach: komputerowym, brydżowym, szachowym, filmowym i kulinarnym.

Klub Seniora przy ul. Św. Stanisława Kostki prowadzi dodatkowo zajęcia trzy razy w tygodniu z osobami chorymi na chorobę Parkinsona oraz ich rodzinami z zakresu muzykoterapii, rytmiki, specjalistycznych zajęć gimnastycznych, zajęć na siłowni oraz kącik kulinarny. W klubach seniorzy uzyskują wsparcie emocjonalne, podtrzymana jest ich aktywność fizyczna i psychiczna. Kluby seniora w założeniu mają tworzyć sieć kontaktów społecznych i w efekcie zapobiegać izolacji, sprzyjąc wytworzeniu pozytywnych postaw wobec starości na zewnątrz, integrować wewnątrz- i międzypokoleniowo, wykorzystywać potencjał osób starszych, również umożliwić dostęp do społeczeństwa informacyjnego. Istotną ofertą edukacyjną cieszącą się dużym zainteresowaniem jest prowadzenie kursów języków obcych np. angielskiego, niemieckiego, włoskiego. Organizowane są wycieczki krajoznawcze i zapraszani są na spotkania klubowe poeci, artyści malarze, kolekcjonerzy. W klubach organizowane są wystawy tematyczne. Wspólnie z personelem klubów uczestnicy podejmują wiele akcji np. pomocy bezdomnym, utrzymują bieżący kontakt z młodzieżą w szkołach, organizują występy artystyczne, wieczorki taneczne i spotkania świąteczne. Proponowane zajęcia ruchowe oraz rehabilitacja to: gimnastyka i aerobik, masaż i ćwiczenie zasad ergonomii życia codziennego dla osób zaawansowanych wiekowo i muzykoterapia połączona z aromatoterapią.

W 2014 r. z oferty skorzystało łącznie **1629** osób w 4 klubach i 6 w filiach.

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają pomocy

innych osób, a są jej pozbawione przysługuje pomoc w formie **usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych**. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Natomiast specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikającym z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.

Z roku na rok rośnie, aczkolwiek niewspółmiernie do potrzeb, liczba osób obejmowanych pomocą w formie usług opiekuńczych (w 2010 – z pomocy w formie usług opiekuńczych skorzystało 1238, w 2014 – **1510** osób).

Dzięki pomocy usługowej ludzie starsi mają możliwość jak najdłuższego funkcjonowania w swoim naturalnym środowisku.

Osobom, wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje **prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej**. Dotyczy to również osób, które wskutek choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego nie są zdolne do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i nie mają możliwości korzystania z opieki innych osób oraz potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymagają leczenia szpitalnego.

Domy pomocy społecznej są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, które zapewniają całodobową opiekę oraz zaspakajanie niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych.

Zasady prowadzenia domów pomocy społecznej reguluje ustawa o pomocy społecznej. W zależności od tego dla kogo są przeznaczone, dzielą się m.in. na domy: dla przewlekle psychicznie chorych, dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie. Są specyficzną formą pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Na terenie Kielc znajdują się **2 domy pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi**:

1. DPS przy ul. Żeromskiego 4/6, dysponujący 104 miejscami dla kobiet,
2. DPS im. A. Kępińskiego przy ul. Jagiellońskiej 76 – 82 miejsca dla mężczyzn.

W obu placówkach stale brakuje wolnych miejsc, a kolejka oczekujących na przyjęcie jest znaczna: na Żeromskiego – 13 osób, na Jagiellońską – 19. W ciągu roku przyjmowanych jest średnio po kilku pensjonariuszy. Średni czas oczekiwania to 2 lata.

W Kielcach funkcjonuje dodatkowo 4 Rodzinne Domy Pomocy Społecznej (RDPS) przyjmujące miejscami przeznaczonymi w głównej mierze dla osób z zaburzeniami pamięci.

Mieszkania chronione dla seniorów swoją formą pomocy, zastępującą pobyt w placówce całodobowej opieki, zapewniającą warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku oraz integracji ze społecznością lokalną. Mieszkańcy otrzymują pomoc w postaci pracy socjalnej, w sprawach związanych z funkcjonowaniem w mieszkaniach chronionych i w środowisku, w formie poradnictwa specjalistycznego – prawnego, psychologicznego, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych.

Osobami uprawnionymi do ubiegania się o przyznanie mieszkań chronionych są osoby spełniające następujące kryteria:

- prowadzą jednoosobowe lub wraz z małżonkiem dwuosobowe gospodarstwa domowe
- ukończyły 60 rok życia
- w szczególnie uzasadnionych sytuacjach mogą być umieszczane osoby przed 60 rokiem życia, posiadające orzeczenie o niepełnosprawności i trudne warunki mieszkaniowe
- mają złożony wniosek o przyznanie lokalu z zasobów miasta

Prawo pobytu w mieszkaniach chronionych mają jedynie osoby z listy osób oczekujących na przyznanie lokalu z zasobów miasta i którym świadczenie to zostało przyznane przez MOPR decyzją administracyjną.

Pomoc w formie pobytu w mieszkaniu chronionym przyznawana jest na podstawie:

1. pisemnego wniosku osoby ubiegającej się o mieszkanie,
2. wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego MOPR,
3. zaświadczenia o dochodach osoby ubiegającej się o miejsce.

Czas pobytu w mieszkaniu chronionym jest ustalony do czasu istnienia przesłanek, jest prawem niezbywalnym i wygasa z chwilą śmierci osób korzystających.

Osoby skierowane do mieszkań chronionych są zobowiązane do spełnienia obowiązku meldunku po otrzymaniu decyzji administracyjnej o przydziale mieszkania.

Mieszkaniec nie może zameldować w mieszkaniu osób drugich spokrewnionych lub niespokrewnionych. Mieszkania chronione nie mogą być udostępniane osobom do tego nieupoważnionym. Mieszkanie chronione nie podlega sprzedaży na rzecz użytkownika.

Obecnie działają 3 bloki z mieszkaniami chronionymi tego typu przy ul. Kazimierza Wielkiego i Leszczyńskiej, w których łącznie przebywają 73 osoby, w 63 oddzielnych lokalach.

IX. System wsparcia dla dzieci i młodzieży.

Od 2005 r. w Kielcach realizowany jest „**Program wspierania rodzin naturalnych w środowisku, znajdujących się w trudnych sytuacjach kryzysowych i pomoc dziecku krzywdzonemu**”.

Program ten opiera się m.in. na założeniu, że:

- 1) pracownik socjalny jest pierwszym i najważniejszym ogniwem łączącym rodzinę z systemem opieki i wychowania,
- 2) należy rozwijać i stale doskonalić profilaktykę i poradnictwo specjalistyczne dla rodzin,
- 3) należy tworzyć sieć placówek wsparcia dziennego z dobrze przygotowaną ofertą usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży.

Jednym z ważniejszych elementów kompleksowej pomocy dziecku i rodzinie mającej problemy opiekuńczo-wychowawcze są placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, mające na celu wspomaganie wychowawczej roli rodziny w integralnym rozwoju dziecka, przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży, pochodzących ze środowisk zaniedbanych wychowawczo.

W zależności od realizowanych zadań placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego dzielą się na:

1) Placówki wsparcia dziennego typu opiekuńczego (świetlice, kluby, ogniska wychowawcze), które zapewniają dziecku pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i gier sportowych oraz stale pracują z rodziną dziecka,

2) Placówki wsparcia dziennego typu specjalistycznego, poza zadaniami wymienionymi powyżej, prowadzą zajęcia socjoterapeutyczne, resocjalizacyjne, indywidualne programy korekcyjne oraz udzielają pomocy w sytuacjach kryzysowych.

Obecnie w Kielcach funkcjonuje 30 placówek wsparcia dziennego, w tym dwie o charakterze specjalistycznym. W każdej z placówek prowadzone są zajęcia edukacyjne dot. przemocy rówieśniczej, komunikacji interpersonalnej, w części prowadzone są programy „Veto przeciw przemocy”, „Parusiaki”.

Wsparcia i pomocy w trudnych sytuacjach dzieci i młodzież mogą szukać w każdej placówce, a w szczególności:

- w **Specjalistycznej placówce wsparcia dziennego „Azyl” ul. Kollątaja 4** przeznaczonej dla młodzieży w wieku 12-18 lat oraz ich rodziców w sytuacjach kryzysowych (przemoc w rodzinie, przemoc rówieśnicza, zagrożenie środkami psychoaktywnymi, problem

alkoholizmu rodziców, burzliwe dorastanie, zaburzona komunikacja). Placówka prowadzi, poza działaniami opiekuńczymi i edukacyjnymi, działania specjalistyczne: psychoedukacyjne i terapeutyczne.

- w **Dziennym Ośrodku Socjoterapii „Rafael”** siedziba główna przy ul. Cedro-Mazur 19 oraz dwa oddziały: **oddział I przy ul. Skibińskiego 8, oddział II przy ul. Wikaryjskiej 1** przeznaczonym dla dzieci i młodzieży i udzielającym pomocy w kryzysach szkolnych, rodzinnych i rówieśniczych. Placówka prowadzi działania wychowawczo-profilaktyczne, opiekuńcze oraz pracę z rodziną. Zadania specjalistyczne realizuje poprzez rozmowy indywidualne, zajęcia socjoterapeutyczne realizowane w stałych grupach dzieci oraz oddziaływania terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, realizację indywidualnych programów korekcyjnych.

W celu wspierania pracowników socjalnych oraz koordynacji działań różnych służb społecznych na rzecz rodzin z dziećmi znajdujących się w kryzysie w ramach struktury MOPR istnieje od 2005 r. **Zespół Profilaktyki Rodzinnej**. Zespół ten ma charakter interdyscyplinarny i skupia w razie potrzeby, poza pracownikiem socjalnym, specjalistów MOPR (psychologa, pedagoga, psychiatrę) oraz pedagoga szkolnego, pielęgniarkę środowiskową, kuratora sądowego, dzielnicowego, wychowawców placówek wsparcia dziennego itp. Jego zadaniem jest zdiagnozowanie rodziny, określenie długofalowego planu pracy socjalnej dla konkretnego środowiska, przygotowanie rodziny do podpisania kontraktu socjalnego, budowanie sieci wsparcia instytucjonalnego w środowisku lokalnym na rzecz rodziny (współpraca różnych instytucji).

Celem Zespołu Profilaktyki Rodzinnej jest pomoc rodzinom w pokonywaniu trudności życiowych, a przede wszystkim kłopotów opiekuńczo-wychowawczych z dziećmi. Wszelkie działania zmierzają do tego, by nie doszło do zabrania dziecka z rodziny naturalnej, a końcowym efektem pracy Zespołu jest spowodowanie, by rodzina samodzielnie radziła sobie z rozwiązywaniem trudności, by dostrzegała potrzeby wychowywanych dzieci oraz by nie dopuszczała się zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych wobec nich.

W skład Zespołu wchodzi 10 asystentów rodzin, do obowiązków których należy w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej (w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego), w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi,
- wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz udzielanie

pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,

- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- udzielanie wsparcia dzieciom, zwłaszcza poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- prowadzenie indywidualnych konsultacji dla rodzin i dzieci.

X. Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.

Działania z zakresu aktywizacji zawodowej oraz zatrudniania osób z zaburzeniami psychicznymi realizowane są poprzez przedstawione wyżej warsztaty terapii zajęciowej i Kielecki Dom pod Fontanną oraz:

1. **Miejski Urząd Pracy** – ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zrealizował w 2014 r. programy aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych zarejestrowanych w MUP jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu – ze staży skorzystało 21 osób (w tym 4 osoby z zaburzeniami psychicznymi), ze szkoleń – 12 osób (w tym 3 z zaburzeniami psychicznymi).
2. **Świętokrzyską Komendę Wojewódzką OHP**, realizująca zadania w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także działania w zakresie jej kształcenia i wychowania. Z usług świadczonych przez OHP korzysta głównie młodzież zaniedbana wychowawczo i wymagająca specjalnej uwagi, niedostosowana społecznie, opóźniona w cyklu kształcenia lub nierealizująca obowiązku szkolnego w tym także młodzież z zaburzeniami zdrowia psychicznego, upośledzeniem umysłowym i uzależnieniem od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.
3. **Centrum Integracji Społecznej i Klub Integracji Społecznej Caritas Diecezji Kieleckiej** ul. Wesoła 53,
4. **Klub Integracji Społecznej Świętokrzyskiego Stowarzyszenia Abstynentów „RAJ”**, ul. Jagiellońska 42 A,
5. **Klub Integracji Społecznej MOPR**, ul. Chęcińska 1,
6. **Zakłady pracy chronionej** (na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 50 ZPCh, z czego 12 w samych Kielcach),
7. Caritas Diecezji Kieleckiej **Zakład Aktywności Zawodowej**, ul. Wesoła 51 - przeznaczony jest dla osób niepełnosprawnych ruchowo i psychicznie w stopniu umiarkowanym i znacznym. W ZAZ znalazło zatrudnienie 40 osób niepełnosprawnych w

ramach warsztatu introligatorskiego, warsztatu porządkowego i pielęgnacji zieleni oraz w obsłudze Kiermaszu Dobroczynnego znajdującego się tym samym budynku. Uczestnicy ZAZ mogą też korzystać ze wsparcia psychologicznego i rehabilitacji ruchowej.

8. Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie – **Zakład Aktywności Zawodowej** – szerzej na str. 38.

9. **Spółdzielnia socjalna „Smakosz”** z siedzibą przy ul. Mieszka I 48.

10. **Spółdzielnia socjalna „Kielecka”** z siedzibą przy ul. Studziennej 2

11. **Spółdzielnia socjalna „Agrobud”** z siedzibą przy ul. Studziennej 2.

Realizacja działań w ramach Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Kielce przez poszczególne jednostki organizacyjne oraz organizacje pozarządowe.

Miejski Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych.

1. Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie przemocy w rodzinie i w środowisku dzieci i młodzieży:

Działania ukierunkowane na psychoedukację dzieci i młodzieży w zakresie kształtowania umiejętności społecznych oraz wzorców zachowań będących podstawą zdrowia psychicznego. Prewencja pierwszego stopnia obejmuje:

- Realizację programów profilaktycznych na terenie przedszkoli i szkół z zakresu rozwijania umiejętności społecznych (np. Komunikacja interpersonalna, Autoprezentacja, „Nikt nie rodzi się z uprzedzeniami”- program antydyskryminacyjny, „Wyrażanie uczuć – sposoby radzenia sobie z trudnymi emocjami, „Spójrz inaczej”, Metoda Ruchu Rozwijającego W. Sherborne dla dzieci w wieku przedszkolnym itp)
- Realizację programów wspierających rozwój umiejętności radzenia sobie ze stresem w sytuacjach szkolnych i życiowych (np. zajęcia warsztatowe antystresowe dla maturzystów, gimnazjalistów uczniów szkół podstawowych - szóstoklasistów)
- Realizację programów z zakresu profilaktyki przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy (np. „Dokuczanie, jak temu zaradzić”, „Rozwijanie umiejętności radzenia sobie z agresją rówieśniczą”, „Spójrz inaczej na agresję”, „Stop agresji”, „Cyberprzemoc”, „Bezpieczny internet”, „Problem inności, akceptacja innych kolegów” i inne).

- Zapobieganie przemocy w rodzinie: MZPPP jest instytucją realizującą założenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (przede wszystkim w zakresie zadań profilaktycznych). W ramach tego programu MZ PPP realizuje wieloletnią akcję „Dzieciństwo bez przemocy” skierowaną do rodziców, nauczycieli oraz dzieci w wieku przedszkolnym i młodszoszkolnym w formie zajęć profilaktycznych z zakresu zapobiegania przemocy w rodzinie (np. „Przyjaciele Zippiego”, „Radzenie sobie w sytuacjach trudnych”, z zakresu profilaktyki przemocy wobec osób starszych, udział w kampanii „Biała Wstążka”
- Realizację programów z zakresu profilaktyki uzależnień (np. „Bez używek”, „Dziękuję! – Nie biorę!, Nie palę! Nie piję!”)
- Realizację programów profilaktycznych HIV/AIDS („HIV/AIDS – jak go uniknąć”)

W zakresie prewencji II stopnia działaniami obejmowane są dzieci i młodzież z grup ryzyka zaburzeń emocjonalno- społecznych, w tym zagrożone niedostosowaniem społecznym. Do tej grupy odbiorców skierowana jest oferta następujących zajęć:

- Grupa edukacyjno- rozwojowa dla gimnazjalistów (cykl zajęć całorocznych)
- Trening kontroli złości i kształtowania umiejętności prospołecznych ART.
- Terapia rodzin i Terapia Wspierająca Rodzinę

MZ PPP obejmuje terapię indywidualną i grupową dzieci i młodzież z różnymi problemami emocjonalno- społecznymi oraz rodziców. Prowadzone są m.in.:

Grupy wsparcia:

• Dla rodziców

- grupa wsparcia dla rodziców dzieci przedszkolnych, rozwijanie umiejętności wychowawczych
- grupa edukacyjno-wychowawcza dla rodziców dzieci z zaburzonym zachowaniem
- grupa wsparcia dla rodziców dzieci z Zespołem Aspergera
- grupa wsparcia dla rodziców dzieci sprawiających problemy wychowawcze
- grupa wsparcia dla rodziców z problemami wychowawczymi w SOSW
- Szkoła dla Rodziców dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym
- grupa wsparcia dla rodziców dzieci przedszkolnych
- grupa wsparcia dla rodziców dzieci z ADHD
- grupa wsparcia dla rodziców dzieci nadużywających Sieci i Internetu

• Dla dzieci i młodzieży

- rozwój osobisty – młodzież szkół ponadgimnazjalnych

- grupa terapeutyczna dla dzieci klas IV-VI
- trening pewności siebie dla uczniów IV-VI
- grupa dla dzieci z problemami emocjonalno-społecznymi
- Socjoterapia (ART.)
- Trening behawioralny (dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania)
- Terapia grupowa dla dzieci jękających się
- Terapia autyzmu i innych zaburzeń rozwojowych
- Terapia mimowolnego moczenia się, zaburzeń lękowych i innych trudności emocjonalnych
- Terapia zaburzeń koncentracji uwagi
- Wsparcie psychologiczne dla młodzieży w sytuacjach kryzysowych
- Terapia neuropsychologiczna

• Dla nauczycieli

- grupa rozwojowa dla nauczycieli
- zespoły problemowe na terenie szkół i placówek w sprawach uczniów z nadpobudliwością psychoruchową

2. Poradnictwo i pomoc w sytuacjach kryzysowych:

- Punkt interwencji kryzysowej. W każdy poniedziałek w godz. 16-18 w okresie roku szkolnego dyżuruje psycholog, psychoterapeuta, pedagog z przygotowaniem do pomocy w sytuacjach kryzysowych. Z porady lub konsultacji może skorzystać każdy potrzebujący, bez względu na wiek czy miejsce zamieszkania. Punkt został powołany przede wszystkim z myślą o dzieciach i młodzieży zagrożonej samobójstwem oraz o osobach doświadczających przemocy.
- Stałe Punkty Konsultacyjne (66) na terenie placówek (przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych) miasta Kielce, w których dyżurują specjaliści z Poradni. Zakres pomocy jest różnorodny w zależności od zgłaszanych potrzeb przez nauczycieli i rodziców oraz młodzież.
- Prowadzenie mediacji na terenach szkół oraz Poradni.
- Prowadzenie interwencji kryzysowych na terenach szkół, placówek oraz Poradni w zakresie: pobicia, agresji rówieśniczej, agresji ucznia wobec nauczycieli, autoagresji, myśli suicydalnych, śmierci samobójczej uczennicy, lęków, problemów adaptacyjnych – w sumie podjęto 43 interwencje obejmując swoimi działaniami około 300 osób w tym uczniów, nauczycieli i rodziców.

3. Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży postaw tolerancji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.

- Prowadzenie zajęć warsztatowych z zakresu edukacji antydyskryminacyjnej z uczniami szkół ponadgimnazjalnych w ramach projektu „Nikt nie rodzi się z uprzedzeniami”, gdzie młodzież zapoznawana jest z postawami tolerancji wobec osób niepełnosprawnych zarówno ruchowo jak i intelektualnie.

4. Diagnozowanie, opiniowanie i orzekanie:

Diagnozowanie dzieci i młodzieży jest prowadzone w szczególności w celu **określenia indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, wyjaśnienia mechanizmów ich funkcjonowania w odniesieniu do zgłaszanego problemu, ukierunkowanie dalszych działań pomocowych oraz wskazania sposobu rozwiązania tego problemu.**

Wynikiem diagnozy przy rozpoznaniu specjalnych potrzeb edukacyjnych jest wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (w przypadku: niepełnosprawności ruchowej, wzroku, słuchu, intelektualnej, dla uczniów z autyzmem lub zespołem Aspergera, niedostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem) lub opinii (dysfunkcje rozwojowe o różnym charakterze), co pozwala m.in. na organizację warunków, form i metod edukacji ucznia w szkole uwzględniającą specjalne potrzeby rozwojowe i edukacyjne.

5. Prowadzenie edukacji (np. prelekcje, zajęcia warsztatowe) dotyczącej promocji, ochrony zdrowia psychicznego, zapobiegania zaburzeniom psychicznym dla rodziców i nauczycieli:

- **Działania ukierunkowane na rozwijanie i doskonalenie umiejętności wychowawczych i radzenia sobie w trudnych sytuacjach**

Tematyka zajęć:

- *Grupa wsparcia dla rodziców z ADHD.*
- *Szkola dla Rodziców.*
- *Warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców (wg Gordona).*
- *Zaburzenia zachowań u młodzieży.*
- *Jak reagować na prowokacyjne zachowania uczniów?*
- *Praca z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych.*
- *Trening Zastępowania Agresji i Umiejętności Prospołecznych ART*
- *Jak rozmawiać z dziećmi?*
- *Jak rozpoznać dziecko krzywdzone?*
- *Profilaktyka zachowań suicydalnych.*

- Zaburzenia zachowania u dzieci w młodszym wieku szkolnym.
- Kary i nagrody w wychowaniu, konsekwencje, błędy wychowawcze.
- Przejście dziecka na drugi etap edukacyjny.
- Jak motywować uczniów do nauki?
- Rozwój emocjonalny dziecka w wieku wczesnoszkolnym.
- „Już w szkole”.
- Moje dziecko uczniem – rola rodziców w procesie wychowania i nauczania.
- Wspomaganie startu szkolnego.
- Normy i zasady zachowania.
- Jak pomóc dziecku zaaklimatyzować się w nowym środowisku?
- Proces uspołeczniania dzieci w młodszym wieku szkolnym.
- Trudności zagrożenia okresu dojrzewania.
- Mechanizmy wpływające na prawidłowe relacje uczeń – nauczyciel – rodzic.
- Nadpobudliwość psychoruchowa.
- Umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych w szkole.
- Strategie przetrwania stosowane przez uczniów i nauczycieli.
- Problemy adaptacyjne w szkole.
- Aspekty rozwoju ucznia w okresie dorastania.
- Podejście systemowe do problemu wychowania.
- Podstawowe zasady wychowawcze.
- Jak przeciwdziałać niepowodzeniom w nauce?
- Jak radzić sobie ze stresem?
- Zaburzenia zachowania u dzieci.
- Komunikacja interpersonalna.
- Dojrzewanie seksualne dzieci i młodzieży.
- Rozwój emocjonalny i społeczny dzieci w okresie gimnazjum.
- Jak nie stracić kontaktu z dorastającym dzieckiem.
- Problemy wieku dorastania.
- Zagrożenia okresu adolescencji.
- Wiek dojrzewania, a obciążenie nauką
- Dziecko z zespołem FAS.

• **Działania ukierunkowane na profilaktykę przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym**

Przykładowe programy:

- „Zamiast klapsa” – jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice.
- „Dzieciństwo bez przemocy”.
- „Przemoc w rodzinie”.
- „Przyjaciele Zippiego” – profilaktyka przemocy.
- Profilaktyka przemocy wobec dzieci.
- Wychowanie bez przemocy.
- Agresja rówieśnicza.
- Jak pomóc dziecku rozwiązać konflikt rówieśniczy?
- Cyberprzemoc., procedury reagowania w środowisku szkolnym i rodzinnym.

- *Zagrożenia w cyberprzestrzeni.*
- *Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w sieci.*
- *Rozmowa z dzieckiem i matka dziecka wykorzystywanego seksualnie.*
- *Zagrożenia dla dzieci i młodzieży wynikające z korzystania z Internetu.*
- *Zachowania agresywne dzieci i młodzieży.*
- *Zachowania agresywne dzieci i młodzieży – profilaktyka i oddziaływania wychowawcze.*
- *Pomoc dziecku wykorzystywanemu seksualnie.*
- *Symptomy dziecka krzywdzonego.*

• **Działania ukierunkowane na wybór przez ucznia kierunku kształcenia i zawodu**

Przykładowe tematy:

- *Rola rodziny jako pierwszego doradcy zawodowego.*
- *Czynniki wyboru zawodu.*
- *Diagnoza zawodowa uczniów.*
- *Poradnictwo zawodowe dla uczniów z niepełnosprawnością.*
- *Jak rodzic może pomóc dziecku w wyborze szkoły i zawodu?*
- *Poradnictwo zawodowe dla uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi.*
- *Czynniki wyboru zawodu i planowanie kariery.*
- *Dyżury specjalistów MZPPP w punkcie konsultacyjno – informacyjnym dla uczniów niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.*

• **Działania ukierunkowane na profilaktykę uzależnień.**

Przykładowe tematy:

- *Dopalacze – skutki działania na zdrowie nastolatków.*
- *Dopalacze – co rodzice powinni wiedzieć na ten temat?*
- *„Stop dopalaczom”.*
- *Narkotyki - rozpoznawanie i profilaktyka.*
- *Zagrożenie uzależnieniem od komputera.*
- *Mechanizmy uzależnienia.*
- *Dopalacze – fakty i mity.*

• **Działania informacyjne i psychoedukacyjne ukierunkowane na stymulację rozwoju psychoruchowego dziecka.**

Przykładowe tematy:

- *Co to jest słuch fonematyczny?*
- *Rozwój mowy dziecka 5 i 6 letniego.*
- *Jak pomóc dziecku w adaptacji w przedszkolu?*
- *Jak pomóc dziecku właściwie się rozwijać?*
- *Jak rozwijać mowę dziecka?*
- *Samodzielność u dzieci 3,4 letnich.*
- *Konsekwencja w wychowaniu.*
- *Dojrzałość szkolna.*

- *Jak pracować z dzieckiem zdolnym.*
- *Przygotowanie dzieci 5, 6 letnich do podjęcia nauki szkolnej.*
- *Jak zapobiegać wadom mowy?*
- *Jak stymulować rozwój mowy?*
- *Praca rodziców nad prawidłowym rozwojem dziecka.*
- *Rola współczesnej rodziny.*
- *Czy moje dziecko mówi prawidłowo?*
- *Usprawnianie narządów mowy.*
- *Wady mowy, a kariera szkolna.*
- *U progu szkoły.*
- *Jak przeciwdziałać niepowodzeniom w nauce?*

• Psychoedukacja, doradztwo dla uczniów, rodziców i nauczycieli w ramach organizowanych lub współorganizowanych przez MZPPP akcji, konferencji i kampanii:

- Kampania „Biała wstążka”
- Ogólnopolski Tydzień Kariery.
- Wykłady na Konferencji wojewódzkiej „Bezpieczna szkoła-procedury postępowania nauczycieli i profilaktyka agresji”
- Międzynarodowy Dzień Bezpiecznego Internetu
- Akcja „Kochaj mnie, nie bij mnie”
- Świętokrzyskie Dni Profilaktyki
- Akcja „Moje dziecko idzie do szkoły”
- Udział w rządowym programie: „Bezpieczne Świętokrzyskie”

Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach.

1. Prowadzenie działań z zakresu promocji i zapobiegania problemom zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży poprzez organizowanie warsztatów, pogadanek oraz zwiększenie dostępności do opieki i pomocy specjalistycznej:

Pracownicy ŚCPiE przeprowadzili w 2014 r.:

- interwencje w klasach szkolnych, w których pojawiły się problemy wychowawcze (na wniosek dyrektorów lub/i pedagogów i nauczycieli) – 2 ośrodki szkolno – wychowawcze (90 uczniów);
- zajęcia profilaktyczne „Blżej siebie”, „Bądź sobą”, „W świecie emocji”, „Veto wobec przemocy”, „Veto wobec narkotyków”, „3N- nie piję, nie palę, nie biorę”, „Broń się” – łącznie wzięło udział w zajęciach 9 068 uczniów;
- zajęcia tematyczne „Sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach stresowych”

(141 uczniów);

- grupowe spotkania dla młodzieży „PIWNICA” i „CENTRALA” – udzielono **778** porad;
- „Parpusiaki” – grupy radzenia sobie z trudnymi sytuacjami dla dzieci z rodzin z problemami alkoholowymi – udzielono **176** porad;
- Grupa „MT” (muzyczna) dla młodzieży – udzielono **272** porady;
- Grupa „ART” (artystyczna) – udzielono **208** porad;

2. Podejmowanie działań w celu upowszechniania wiedzy na temat zdrowia psychicznego wśród odpowiednich grup docelowych, np.: rodziców, nauczycieli, pedagogów:

Pracownicy Centrum brali udział w:

- szkolnych wywiadówkach dla rodziców, gdzie podejmowano rozmowy dotyczące trudności wychowawczych, problematyki uzależnień, konfliktów wśród uczniów;
- spotkaniach z Radą Pedagogiczną, w celu omówienia bieżących problemów z uczniami, rozwiązywaniu trudności w komunikowaniu się między rodzicem a dzieckiem, podjęta została również problematyka samobójstw wśród dzieci i młodzieży;
- spotkaniach z pedagogami z **24** kieleckich szkół podstawowych i ponadpodstawowych w sprawie propozycji pomocy terapeutycznej dla wychowanków;

3. Podnoszenie świadomości mieszkańców Kielc na temat zdrowia psychicznego poprzez emisję audycji w lokalnych mediach, rozpowszechnianie plakatów, ulotek itp.:

Pracownicy Centrum wielokrotnie występowali w audycjach radiowych (Radio Kielce, Radio Planeta), propagujących treści profilaktyczne, informujące o działalności Centrum. Zabierali głos w różnorodnych problemach dotyczących młodzieży, w tym związanych z problematyką suicydalną (myśli samobójcze, próby samobójcze), problematyką uzależnień, kwestiami dotyczącymi wykluczenia społecznego i bezdomności, zdrowia psychicznego oraz problematyką dotyczącą wychowania, kryzysu czy specyfiki problemów współczesnej rodziny. Podobne działania miały miejsce na łamach lokalnej prasy oraz regionalnej TVP Kielce.

4. Organizowanie szkoleń, konferencji we współpracy z różnymi specjalistami (lekarze, działacze organizacji pozarządowych, pracownicy pomocy społecznej, pedagodzy itp.) w celu wymiany doświadczeń i podejmowania wspólnych działań na rzecz zdrowia psychicznego:

Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji było jednym z koordynatorów oraz współorganizatorem ogólnopolskiej konferencji naukowo-szkoleniowej „Sprawiedliwość i miłość w rodzinie i społeczeństwie”. Prelegenci w trakcie swych wystąpień dyskutowali

na temat więzi i relacji we współczesnej rodzinie, a także uczuć jakie ona generuje. Wykładowcy prezentowali różne podejścia teoretyczne zarówno filozoficzno – religijne jak i psychologiczno – naukowe;

Pracownicy Centrum uczestniczyli w:

- konferencji” Zdrowie i odporność psychiczna” (Kraków, 26-27.09.2014 r.), podczas której został zaprezentowany kwestionariusz do badania odporności psychicznej ;
- I Krajowej Konferencji Psychologii Klinicznej (Poznań, 28-29.11.2014 r.), podczas której został zarejestrowany referat dotyczący Dorosłych Dzieci Alkoholików (DDA) i ich terapii;
- pracownik Centrum brał udział w kampanii „Bo życie ma sens” pod auspicjami Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach;
- zespół pracowników ŚCPiE przygotował serię **12** filmów szkoleniowych z zakresu terapii par i rodzin z osobą uzależnioną;

Szkolenia prowadzone przez pracowników Centrum dla nauczycieli, pedagogów, wolontariuszy, studentów: „Metody i techniki pracy socjoterapeutycznej z młodzieżą z zaburzeniami zachowania”, „Warsztat umiejętności wychowawczych”, „Agresja i autoagresja – sposób odreagowania i ucieczki od problemów”, „Samobójstwa – diagnoza, przyczyny, uwarunkowania zjawiska”

5. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie Miasta Kielce na lata 2014 – 2020:

W 2014 r. pracownik ŚCPiE brał udział w **10** spotkaniach w ramach Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W ramach Zespołu współpracował z pedagogami, psychologami z innych instytucji, a także prawnikami, policjantami oraz nauczycielami.

6. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii:

W 2014 r. do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kielcach wpłynęło **639** nowych wniosków na okoliczność nadużywania alkoholu. Największa ilość **248** wniosków pochodziła od kieleckiej Policji oraz od rodzin – **237** wniosków.

Komisja odbyła **276** spotkań roboczych, podczas których rozpatrzyła **3 126** spraw, podejmując decyzje, w wyniku których m.in.:

- ambulatoryjne leczenie zadeklarowało **287** osób;
- stacjonarne leczenie odwykowe zadeklarowało **13** osób;
- do Sądu Rejonowego w Kielcach, III Wydział Rodzinny i Nieletnich celem wszczęcia postępowania w sprawie o zobowiązanie do leczenia odwykowego skierowano **298** spraw;

- do zespołu biegłych sądowych psychiatry i psychologa skierowano **508** osób. Wydano **257** opinii określających stopień uzależnienia od alkoholu w stosunku do osób skierowanych do GKRPA, z czego **53** opinii mówiących o konieczności leczenia w warunkach stacjonarnych, **127** opinii o leczeniu ambulatoryjnym, **44** opinie z zaleceniem podjęcia leczenia w oddziale dziennym, **33** opinie nie stwierdzających uzależnienia;

- zakończono **200** spraw.

- w kieleckich placówkach odwykowych oraz w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie, Domu Pomocy Społecznej i Areszcie Śledczym udzielono profesjonalnej pomocy terapeutyczno – edukacyjnej skierowanej do osób uzależnionych i współuzależnionych, ofiar i sprawców przemocy. Na wszystkich zajęciach listy objęły ponad **1 100** osób.

- w celu podnoszenia poziomu wykonywanych usług w zakresie pomocy terapeutycznej, psychospołecznej i rehabilitacyjnej zostało zorganizowane 2,5 letnie szkolenie „Systemowe rozumienie rodziny; podejście systemowe w terapii rodzin” dla pedagogów, terapeutów, psychologów pracujących w publicznym zakładzie opieki zdrowotnej, Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie i innych placówkach świadczących pomoc psychologiczną i psychoedukacyjną dla członków rodzin dysfunkcyjnych; Ponadto zostało przeprowadzone szkolenia dla terapeutów uzależnień: „Terapia poznawczo – behawioralna i jej zastosowania w interwencji i terapii osób uzależnionych”; „Zastosowanie terapii poznawczo – behawioralnej w leczeniu depresji”.

- w **47** kieleckich szkołach podstawowych i ponadpodstawowych przeprowadzono **24** różnorodne programy (m.in. „Spójrz inaczej”, „Spójrz inaczej na agresję”, „Odpuść sobie nie daj się sprowokować”, „Cukierki”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”, „II Elementarz, czyli program 7 kroków”, „Alkohol – nie dla nas”, „Korekta”, „Debata”, „Odkryj prawdę o narkotykach”, „Czy marihuana jest ok.?” „Świadomość, wolność, kontrola”). W realizacji zajęć profilaktycznych uczestniczyło **7 017** uczniów. Zajęcia sportowo – rekreacyjne realizowano w **25** szkołach na terenie miasta Kielce. W zajęciach brało udział **1 134** uczniów, listy objęły **6 235** osób na wszystkich zajęciach. Zajęcia prowadzili odpowiednio przeszkoleni pedagodzy, nauczyciele, psychologodzy i psychoprofilaktycy.

7. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego:

W roku 2014 udzielono **13 593** porady psychologiczne, w tym:

- **9 083** indywidualnych terapeutycznych,
- **370** indywidualnych interwencyjnych,
- **4 140** grupowych.

8. Rozwój/wzmacnianie działań prowadzonych przez podmioty powołane do pomocy

rodzinom i udzielania wsparcia w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu:

W ub. r. po pomoc do Centrum zgłosiło się **130** rodzin. Terapeuci udzielili **977** porad dla rodzin w ramach Systemowej Terapii Rodzin. Ponadto udzielono **753** porady dla opiekunów z dzieckiem oraz **91** porad rodzicom lub rodzicowi bez dzieci. Łącznie udzielono **1 821** porad o charakterze rodzinnym.

9. Rozwój/wzmacnianie działań z zakresu interwencji kryzysowej:

- w 2014 r. osobiście bez uprzedniego umówienia terminu lub po naglącej rozmowie telefonicznej zgłosiło się do Centrum przeszło **80** osób lub rodzin. Zgłoszenia dotyczyły najczęściej sytuacji śmierci bliskiej osoby w wypadku, przemocy w rodzinie, rzutu choroby psychicznej, zdrad małżeńskich, molestowania seksualnego dzieci w rodzinie lub dokonanego przez kogoś związanego dotąd z rodziną, zawodu miłosnego lub utraty pracy. Udzielono **370** porad o charakterze interwencyjnym;

- Komisariat Policji III w Kielcach **9**-krotnie zwracał się z prośbą o podjęcie działań w ramach kompetencji. Sprawy dotyczyły dorosłych osób, które groziły podjęciem próby samobójczej lub które pod wpływem alkoholu targnęły się na swoje życie. ŚCPiE podjęło interdyscyplinarną współpracę z pracownikami kilku Rejonów Opiekuńczych MOPR, w celu udzielenia odpowiedniej pomocy osobom zagrażającym własnemu życiu;

- w ub. r. pracownik Centrum przeprowadził **10** mediacji wobec osób wskazanych przez sąd do skorzystania z pomocy ŚCPiE. Dotyczyły one spraw o naruszenie dóbr osobistych (zniesławienie), w/s przemocy domowej oraz ustalenia kontaktów z dzieckiem w okolicznościach rozwodu.

10. Rozwój/wzmacnianie działań z zakresu poradnictwa specjalistycznego psychologicznego, prawnego, socjalnego:

Udzielana jest pomoc psychologiczna osobom mającym problemy emocjonalne, osobowościowe oraz problemy w kontaktowaniu się z innymi osobami. Prowadzona jest również psychoterapia osób z chronicznymi trudnościami adaptacyjnymi, rozwojowymi, interpersonalnymi i intrapsychicznymi. W ciągu całego 2014 roku udzielono **13 223** porad indywidualnych i grupowych. Ponadto pacjentom Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii udzielono **142** porady prawne.

11. Upowszechnienie różnorodnych form pomocy i oparcia społecznego:

W celu podnoszenia poziomu wykonywanych usług w zakresie pomocy terapeutycznej, psychospołecznej i rehabilitacyjnej zostało zorganizowane 2,5 letnie szkolenie „Systemowe rozumienie rodziny; podejście systemowe w terapii rodzin” dla **30** pedagogów, terapeutów, psychologów pracujących w publicznym zakładzie opieki zdrowotnej, Miejskim Ośrodku

Pomocy Rodzinie, Świętokrzyskim Centrum Profilaktyki i Edukacji i innych placówkach świadczących pomoc psychologiczną i psychoedukacyjną dla członków rodzin dysfunkcyjnych.

12. Wspieranie samopomocowych inicjatyw osób z zaburzeniami psychicznymi oraz organizacji pozarządowych, służących rozwojowi form oparcia społecznego:

W Świętokrzyskim Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach prowadzone są :

- 2 grupy Anonimowych Hazardzistów (AHA);
- 1 grupa Anonimowych Alkoholików (AA);

Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Kielcach.

1. Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym. Upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu.

Pracownicy OTUiW w ramach działalności statutowej i w ramach środków własnych (kontrakt z NFZ) podejmowali działalność leczniczą wobec **1090** pacjentów zarejestrowanych w Poradni.

Wobec **801** pacjentów uzależnionych od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych oraz hazardu podejmowano oddziaływania psychoedukacyjne zmierzające do redukcji przez nich szkód zdrowotnych, społecznych i osobistych/rodzinnych.

Wobec **288** pacjentów współuzależnionych podejmowano działania psychoedukacyjne w kierunku poprawy ich funkcjonowania psychospołecznego, zwiększenia skuteczności radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi, co jest istotnym czynnikiem zapobiegającym występowaniu zaburzeń psychicznych będących następstwem wychowania w rodzinie alkoholowej i dysfunkcyjnej.

Pracownicy OTUiW byli współrealizatorami Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2014.

2. Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.

Pracownicy OTUiW prowadząc grupowe formy terapii przyczyniają się do zwiększenia stopnia akceptacji wobec osób doświadczających zaburzeń psychicznych oraz przeciwdziałają dyskryminacji wobec tych osób.

3. Wszelkstronna pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi. Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej

oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej.

Pracownicy OTUiW prowadząc działalność statutową dążą do maksymalizowania dostępności pomocy psychologicznej i psychiatrycznej wobec pacjentów uzależnionych i członków ich rodzin. Żadnych grup pacjentów w dostępie do leczenia nie jest dyskryminowana (zgodnie z regulaminem OTUiW oraz Kodeksem Etycznym).

Stowarzyszenie MONAR

Do **Poradni Profilaktyki Leczenia i Terapii Uzależnień** w roku 2014 zgłosiło się i podjęło terapię 62 pacjentów z problemem narkotykowym (głównie marihuana, dopalacze). 40 osób to mężczyźni w tym do 18 roku życia 6-ciu, 24-ech w wieku 19-29lat, 10-ciu w wieku 30-64 lat, zamieszkali w mieście oraz 10 kobiet w wieku 19-29 lat, w tym jedna zamieszkała na wsi. Oprócz w/w nowych osób pracownicy Poradni pracowali z osobami, które podjęły terapię 2013roku.

Pracownicy Stowarzyszenia MONAR Poradni Profilaktyki Terapii i Leczenia Uzależnień w roku ubiegłym udzielili 4977 porad pacjentom z problemem narkotykowym oraz członkom ich rodzin. Pomoc otrzymały również osoby, które zgłaszały się w celu otrzymania skierowania do stacjonarnego ośrodka leczenia uzależnień lub ośrodka detoksykacyjnego- wydano 24 takie dokumenty.

Zaobserwowano wzrost liczby pacjentów młodych mających problemy prawne, wynikające z posiadania narkotyków. W dalszym ciągu utrzymuje się tendencja wzrostową liczby pacjentów mających problem z użytkowaniem dopalaczy, grami hazardowymi oraz uzależnieniami mieszanymi.

W Poradni pracuje 6 specjalistów terapii uzależnień (w tym 1 w trakcie procesu certyfikacji), lekarz psychiatra, pracownik socjalny, prawnik.

Pracownicy Poradni prowadzili bezpłatne programy profilaktyczne w szkołach na terenie miasta Kielce oraz brali udział w spotkaniach z młodzieżą. Terapeuci uczestniczyli w wywiadówkach z rodzicami, gdzie propagowali zdrowy tryb życia, a przede wszystkim mówili o zagrożeniach wynikających z brania narkotyków. W 2014 roku odbyło się 60 programów profilaktycznych.

Poradnia wzięła czynny udział w Świętokrzyskich Dniach Profilaktyki oraz Koneckich Dniach Profilaktyki. Poradnia współorganizowała Festyn Trzeźwościowy w Słupi Koneckiej.

Od 5 lat, w tym również w 2014, Poradnia wzięła udział jako wystawca w Międzynarodowych Targach Edukacyjnych.

Pracownicy Poradni w weekendy w Galerii Echo zorganizowali punkt konsultacyjny dla klientów Galerii, mający na celu dostarczenie informacji nt. Związane z terapią uzależnień.

Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” .

1. Prowadzenie działań z zakresu promocji i zapobiegania problemom zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży poprzez organizowanie warsztatów, pogadanek oraz zwiększenie dostępności do opieki i pomocy specjalistycznej.

1) Tytuł projektu: Realizowanie programów i warsztatów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom na terenie Miasta Kielce w klubach sportowych, organizacjach młodzieżowych i ośrodkach wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (dla min. 20 dzieci i młodzieży).

Dotacja Miasta Kielce

W ramach projektu tj. w okresie od 01.03.2014 do 30.11.2014 roku (z wyłączeniem przerwy wakacyjnej) przeprowadzonych zostało **78** warsztatów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży uczęszczających do Klubów Wolna i Młoda Strefa. Przeprowadzono 3 cykle po 4 warsztaty i jeden warsztat wspólny dla wszystkich grup w klubie na podsumowanie realizacji zadania - w sumie 13 warsztatów, w każdym z 6 Klubów przez okres 7 miesięcy (z wyłączeniem miesięcy wakacyjnych lipiec-sierpień). W warsztatach uczestniczyło 180 osób po 30 osób na klub. Warsztaty były skierowane do dzieci i młodzieży w wieku 7-19 lat uczęszczającej do Klubów. Warsztaty przeprowadzone zostały w godzinach otwarcia klubów w godzinach 13.00-19.00.

W trakcie realizacji zadania przeprowadzone zostały między innymi warsztaty: „Wybierz”, „Uśpiony Umysł”, „HIV i AIDS”, „Cyberprzestrzeń oraz inne uzależnienia”.

2) Zadanie: Prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie Miasta Kielce.

Osiągniętym celem głównym realizacji zadania względem beneficjentów klubów Wolna i Młoda Strefa w wieku 7-19 lat w okresie od 01.01.2014 r. do 31.12.2014 r. było zagospodarowanie ich czasu wolnego od zajęć lekcyjnych oraz wyrównanie szans edukacyjnych. Dzieci i młodzież podnieśli swoje kompetencje intelektualne, społeczne, ICT.

Poprzez udział w sekcjach rozwijali swoje pasje, zainteresowania. Udział w zajęciach klubowych podniósł również poziom integracji społecznej, integrację z osobami niepełnosprawnymi i starszymi.

Zadanie dotyczyło:

1/Młodzieżowego Klubu Osiedlowego „Wolna Strefa” w Kielcach przy ul. Jana Nowaka – Jeziorańskiego 75/3

2/Młodzieżowego Klubu Osiedlowego „Wolna Strefa” w Kielcach przy ul. Krakowskiej 17

3/Młodzieżowego Klubu Osiedlowego „Wolna Strefa” w Kielcach przy ul. Karczówkowskiej 36

4/Młodzieżowego Klubu Osiedlowego „Wolna Strefa” w Kielcach przy ul. Naruszewicza 16, później ul. Naruszewicza 25

5/Klubu „Młoda Strefa” w Kielcach Os. Na Stoku 98

6/ Klubu „Młoda Strefa” w Kielcach ul. Oboźna 5

Każdy z klubów działał od poniedziałku do piątku w godz. 13.00 do 19.00, natomiast w soboty od 10.00 do 14.00. W dni świąteczne lub w czasie dni wolnych od zajęć szkolnych (np.: ferie zimowe, wakacje) działały w godzinach 10.00-16.00.

W każdym Klubie dzieci i młodzież z terenu miasta Kielce brali udział w następujących sekcjach zainteresowań:

- sekcji fotograficznej
- sekcji wizażu
- sekcji teatralnej
- sekcji kulinarno-dietetycznej
- sekcji komputerowej
- sekcji muzycznej
- sekcji plastycznej
- sekcji tanecznej
- sekcji sportowej.

W Klubach Wolna Strefa kontynuowane były również zeszłoroczne założenia mające na celu integrację międzypokoleniową oraz warsztaty „Jestem samowystarczalny – jestem gotowy” – mające na celu integrację z osobami niepełnosprawnymi. Były to:

- warsztaty krawiecko - tkackie
- warsztaty komputerowo-poligraficzne
- warsztaty stolarsko - ślusarskie

Ponadto w Klubach odbywały się integracyjne sesje socjoterapeutyczne oraz warsztaty profilaktyczne mające na celu pomoc dzieciom i młodzieży w przewyciężaniu problemów z jakimi styka się dzisiejsze pokolenie.

W ramach sesji socjoterapeutycznych przeprowadzamy 7 autorskich warsztatów profilaktycznych:

- 1. warsztat profilaktyczny "Integracja"**
- 2. warsztat profilaktyczny "Stop"**
- 3. warsztat profilaktyczny „Kontakt”**
- 4. warsztat profilaktyczny „Stres”**
- 5. warsztat profilaktyczny „HIV i AIDS edukacja, odpowiedzialność, tolerancja”**
- 6. warsztat profilaktyczny „Cyberprzestrzeń”**
- 7. „Dorastam – mam swoje potrzeby”**

W ramach zajęć socjoterapeutycznych odbywały się również wyjścia na basen i jazdę konną (hipoterapia).

3) Tytuł projektu: Profilaktyka uzależnienia od hazardu lub innych uzależnień nie stanowiących uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

środki Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii

Realizacja działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży w zakresie zagrożeń związanych z nadużywaniem komputera i Internetu

„Ciemna strona sieci” - profilaktyka zagrożeń dzieci i młodzieży w Internecie

Realizacja działań profilaktyczno – edukacyjnych odbywała się w siedzibach 6 Klubów Młodzieżowych „Młoda Strefa” i „Wolna Strefa” na terenie Kielc. Były to:

Klub Wolna Strefa ul. Krakowska 17,

Klub Wolna Strefa ul. Karczówkowska 15,

Klub Wolna Strefa ul. Naruszewicza 16,

Klub Wolna Strefa ul. Jana Nowaka Jeziorańskiego 75,

Klub Młoda Strefa ul. Oboźna 5,

Klub Młoda Strefa Os. Na Stoku 98.

W ramach realizacji zadania objęto wsparciem 200 klubowiczów w wieku 7-19 lat – po 25 osób z każdego z w/w. Klubu. Do udziału w zajęciach uczestników kwalifikowali wychowawcy i kierownicy Klubów Młodzieżowych sugerując się głównie cechami charakterologicznymi młodych ludzi i ich podatnością na wpływ otoczenia.

Informacje na temat realizacji programu umieszczone były na terenie placówek, w których realizowany był projekt. Odbyły się zajęcia edukacyjne oraz warsztatowe dla dzieci i młodzieży z Klubów Wolna Strefa i Młoda Strefa mające na celu zapoznanie ich z zasadami bezpiecznego korzystania z Internetu.

W trakcie zajęć młodzi ludzie szkicowali wygląd „Komputera Bezpieczeństwa”. Podczas zajęć starsze dzieci opracowały kodeks bezpiecznego korzystania z komputera, poruszania się w sieci. Ponadto uczestnicy zajęć wymyślili Postać – nazwaną Enterek. Enterek przeżywa przygody związane z życiem codziennym młodego człowieka, ucząc właściwego postępowania w obsłudze komputera. Ponadto najstarsi uczestnicy projektu - klubowicze z WS przy ul. Naruszewicza stworzyli film za pomocą kamery będącej na wyposażeniu Klubów. Film pokazuje zgubne działania zbyt długiego i niczym nieograniczonego korzystania z komputera. Film jest w całości wyreżyserowany przez młodych ludzi i w krótki, dosadny i trochę przerysowany sposób pokazuje zgubny koniec niekontrolowanego „zadurzenia” w gry komputerowe. Starsza młodzież wykonała również prezentację w programie Power Point na temat zagrożeń, jakie niesie za sobą sieć. Prezentacja wykorzystywana będzie w późniejszym czasie do realizacji warsztatów profilaktycznych w pozostałych klubach Wolna Strefa.

W trakcie realizacji zajęć edukacyjnych wykorzystywane były zajęcia typu: „Ciemna strona sieci”, „Chaos czy porządek”, „Zagrożenia ciała, gdy spędzam zbyt wiele godzin przy komputerze”.

Każdy temat dostosowany był do grupy i sposób realizacji miał za zadanie przekazanie w sposób zrozumiały i dostępny informacji na temat zagrożeń czyhających w sieci, sposobów radzenia sobie z agresją w sieci, korzyści jakie możemy w sposób bezpieczny czerpać z sieci i inne.

W trakcie zajęć z klubowiczami pokazywane im były strony internetowe, na których znajdują się bezpieczne gry, quizy dla dzieci, programy rysunkowe, muzyczne, graficzne. Ponadto wyszukiwane były wspólnie z najmłodszymi klubowiczami edukacyjne strony internetowe, które poprzez zabawę poszerzały wiedzę najmłodszych i pobudzały ciekawość zdobywania cennych informacji przydatnych w szkole podczas zajęć. W każdym Klubie odbyły się spotkania z rodzicami mające na celu edukację na temat ich roli w zakresie kontroli nad sposobami korzystania przez dziecko z Internetu. W trakcie zajęć rozpropagowane zostały ulotki informacyjne nt. cyberprzemocy. W trakcie warsztatów z rodzicami przedstawiony został problem podstawowy – bezpieczeństwo dziecka z sieci. Warsztat miał za zadanie uświadomienie rodzicom ich roli w regulowaniu dostępności młodego człowieka do treści

niedozwolonych, pokazaniu jakie treści i dlaczego mogą być zagrożeniem dla dziecka, jak chronić młodego człowieka i jak mu pomóc – jeżeli zachodzi taka potrzeba. Wielu rodziców było nieświadomych jak łatwo ich pociechy mogą zetknąć się z treściami niebezpiecznymi, zatem podkreślaliśmy konieczność kontroli nie tylko czasu przebywania przed komputerem, ale jak ważne jest to – co w sieci robi nasze dziecko. Uczulano opiekunów również na ogromną rolę rozmowy z młodym człowiekiem, wychwytywanie treści, które powinny ich zaniepokoić, odpowiednią, szybką i adekwatną reakcją. Zwrócono uwagę na problem nadmiernego korzystania z sieci, zachęcano Klubowiczów do innych form aktywności realizowanych poza Internetem.

Uświadomiono młodym ludziom – użytkownikom sieci komputerowej – jakie zagrożenia czyhają w wirtualnym świecie oraz jak im zapobiegać lub jak z nimi sobie radzić. W tym celu realizowane były zajęcia i warsztaty poświęcone kontaktom z nielegalnymi materiałami np. przedstawiającymi seksualne wykorzystywanie dzieci, rasizm, ksenofobię) lub szkodliwymi treściami np. pornografia, przemoc; uwodzenia za pośrednictwem Internetu, nękania za pośrednictwa sieci (cyberprzemoc), przesyłania swoich nagich lub półnagich zdjęć; kradzieży lub nieświadomego udostępniania informacji np. numerów kart, adresów, haseł odnośnie kont swoich bądź osób bliskich.

Osiągnięto również cel promocyjny, zachęcający do bezpiecznego, kulturalnego i efektywnego korzystania z Internetu, poprzez opracowanie materiałów edukacyjnych na temat bezpiecznego korzystania z Internetu, które zostały rozprowadzone przez Wychowawców i Kierowników Klubów w środowisku lokalnym.

Ponadto zostały rozwieszone plakaty i broszury promujące zdrowy styl życia, zachowania prospołeczne i informacje na temat zasad bezpiecznego surfowania.

Na zakończenie programu przeprowadzony został konkurs wiedzy, który pokazał, jakie efekty zostały osiągnięte. Zarówno prace, jakie powstały, jak i przeprowadzony konkurs oraz wyniki ankiety ewaluacyjnej pozwoliły na stwierdzenie, iż osiągnięto w pełni założenia programu, ale stały się one zarazem świadectwem powagi problemu, jaki pojawił się wraz z nowymi technologiami.

4) Tytuł projektu: Realizowanie programów i warsztatów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom dla uczniów kieleckich szkół (dla min. 100 dzieci i młodzieży).

Dotacja Urząd Miasta Kielce

W okresie od 03.03.2014 do 30.11.2014 zrealizowano warsztaty profilaktyczne dla uczniów z miasta Kielce.

Programy profilaktyczne:

1. „Jak żyć, aby pozostać w zgodzie ze sobą, jak rozpoznać techniki uzależnienia”,
2. „Asertywność – moja obrona”,
3. „Świadomy wybór – Stop narkotykom”,
4. „Ty wybierasz ,Ty decydujesz”,
5. „Bezpiecznie w sieci”,
6. „Bulimia/anoreksja, jako uzależnienia behawioralne”,
7. „Choroby, HIV/AIDS – czynniki ryzyka uzależnień”.

Dzięki warsztatom młodzież:

- poszerzyła wiedzę na temat zagrażającego zjawiska uzależnienia,
- została przygotowana do dokonywania właściwych wyborów,
- zdobyła wiedzę na temat podmiotów, form i zakresu pomocy dla osób uzależnionych, osamotnionych, bezradnych, odrzucanych,
- wzmocniła cechy pomocne przy przeciwstawianiu się manipulacji, nietolerancji,
- nauczyła się integracji grupowej w celu zespołowego - wspólnego odrzucenia form zachowań sprzyjających uzależnieniom,
- poznała sposoby postępowania wobec osób namawiających, np. dealerzy,
- uświadomiła sobie, jakie zagrożenia niesie za sobą uzależnienie
- zdobyła wiedzę na temat dojrzałej odpowiedzialności jako właściwego wzorca ról społecznych do naśladowania przez innych, obejmujących styl życia.

W ramach projektu przeprowadzono:

80 warsztatów profilaktycznych – 160 h dla ok. **800** uczniów w wieku 13-18 lat w szkołach z terenu Kielc. Zajęcia prowadziło 3 specjalistów.

5) Tytuł projektu: Prowadzenie zajęć profilaktycznych w kieleckich szkołach z zakresu przeciwdziałania narkomanii (dla min. 100 dzieci i młodzieży)

Dotacja Urząd Miasta Kielce

W okresie od 03.03.2014 do 30.11.2014 zrealizowano na terenie Kielc **98** warsztatów i objęło wsparciem ok. **900** dzieci i młodzieży z Internatu Zespołu Szkół Elektrycznych al. Tysiąclecia PP 20, Gimnazjum nr 9 ul. Naruszewicza 16, Internatu Zespołu Szkół Plastycznych al. Tysiąclecia PP 18, Gimnazjum nr 14, Zespołu Szkół Zawodowych nr 3, ul. Jagiellońska 28, Zespołu Szkół Informatycznych, ul. Hauke- Bosaka 1.

Tematyka warsztatów kompetencji społecznych obejmowała:

1. „Asertywność – moja obrona”

Warsztat pozwolił na przekazanie podstawowej wiedzy z zakresu umiejętności interpersonalnych, w wyniku którego dzieci i młodzież nauczyła się umiejętności obrony przed zachowaniami ryzykownymi, jakimi są uzależnienia.

2. „Świadomy wybór – Stop narkotykom” (było zdobycie informacji nt. rodzajów środków psychoaktywnych i mechanizmów uzależnienia. Młodzież uświadomiła sobie, jak sama wpływa na swoje życie. Edukacja pozwoliła zrozumieć - jak substancje psychoaktywne wpływają na młodego człowieka.

3. „Ty wybierasz ,Ty decydujesz” - młodzież miała szansę na zdobycie umiejętności rozpoznawania sytuacji ryzykownych, związanych z używaniem środków psychoaktywnych. Warsztat pozwolił lepiej zrozumieć mechanizmy obronne oraz ukształtować wiedzę nt. mitów o substancjach psychoaktywnych.

4. „Choroby, HIV/AIDS – czynniki ryzyka uzależnień” - warsztat dostarczył podstawowej wiedzy na temat HIV/ AIDS i innych chorób przenoszonych drogą płciową. Pokazał formę umiejętności społecznych zmniejszających ryzyko zakażenia wirusem HIV. Prezentacje pokazały używanie narkotyków, jako drogi do zakażenia i choroby.

Działania psychoedukacyjne, w których młodzież mogła uczestniczyć pozwoliła na wyrównanie deficytów w umiejętnościach psychologicznych i społecznych takich jak umiejętności nawiązywania kontaktów z ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów. Te deficyty uniemożliwiają budowanie głębszych, satysfakcjonujących związków z ludźmi, uniemożliwiają odnoszenie sukcesów. Zachowania ryzykowne stanowią w tej sytuacji zastępcze, chemiczne sposoby radzenia sobie z trudnościami. W wyniku warsztatów dzieci i młodzież poszerzyła wiedzę nt.:

- podmiotów, form i zakresu pomocy dla osób uzależnionych, osamotnionych, bezradnych, odrzuconych,
- konstruktywnych sposobów radzenia sobie ze złością oraz stresem,
- sposobów wzmocnienia cech charakteru pomocnych przy przeciwstawianiu się manipulacji, nietolerancji,
- integracji grupowej w celu zespołowego, wspólnego odrzucania form zachowań sprzyjających uzależnieniom,
- jak skutecznie postępować z osobami namawiającymi np. dealerzy,
- na temat dojrzałej odpowiedzialności, jako właściwego wzorca ról społecznych do naśladowania przez innych, obejmujących styl życia, stosunek do środków uzależniających.

2. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego:

środki Narodowego Funduszu Zdrowia.

1) NZOZ „Nadzieja Rodzinie” prowadził 6 placówek medycznych. W siedzibie głównej w Kielcach, przy ul. Karczówkowskiej 36 funkcjonowały: Poradnia Zdrowia Psychicznego, Poradnie Leczenia Uzależnień oraz Poradnia Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych. Prowadzono również Ośrodek Rehabilitacji dla Osób z Uzależnieniem od Substancji Psychoaktywnych w Pałęgach gm. Mniów, Hostel dla Osób z Uzależnieniem od Substancji Psychoaktywnych a w Kielcach przy ul. J.N. Jeziorańskiego oraz Hostel dla Osób Uzależnieniem od Alkoholu w Janinie gm. Busko-Zdrój.

Ogółem w 3 poradniach w 2014 r. leczono **1213** pacjentów, wobec których wykonano **7233** usługi medyczne. W placówce prowadzone były konsultacje lekarskie (diagnostyczne i terapeutyczne), konsultacje i porady psychologiczne, psychoterapia indywidualna, systemowa terapia rodzin i spotkania rodzinne w ramach poradni uzależnień.

Opieka w poradniach jest aktywnym i zorganizowanym postępowaniem zespołu terapeutycznego, którego celem jest przywrócenie, bądź poprawa zdrowia psychicznego pacjentów oraz ułatwienie im samodzielnego życia w środowisku społecznym.

W Ośrodku w Pałęgach leczono 108 pacjentów (80 mężczyzn i 28 kobiet), którzy spędzili w ramach terapii łącznie 6825 osobodni.

W Hostelu w Kielcach przyjęto **31** pacjentów (29 mężczyzn i 2 kobiety), w ramach **2973** osobodni.

W Hostelu dla Osób Uzależnionych od Alkoholu w Janinie przebywało 52 pacjentów (mężczyzn) w ramach 4480 świadczeń osobodni.

NZOZ „Nadzieja Rodzinie” zatrudniał na podstawie umów cywilnoprawnych i umów o pracę łącznie 39 pracowników medycznych (psychologów, psychoterapeutów, specjalistów terapii uzależnień, specjalistów terapii rodzin, lekarzy i pielęgniarki).

2) Tytuł projektu: „Prowadzenie hostelu oraz zajęć terapeutycznych dla osób uzależnionych od narkotyków po ukończonej terapii”

Okres realizacji: 27 stycznia 2014 do 31 grudnia 2014

Dotacja Urząd Miasta Kielc

Celem głównym oddziaływań było przeciwdziałanie nawrotom choroby poprzez

organizowanie zajęć edukacyjnych i grupy zapobiegania nawrotom dla osób wymagających opieki hostelowej. Cele te udało się zrealizować poprzez działalność programową grupy zapobiegania nawrotom w ramach, w której 8 osób zdobyło wiedzę na temat nawrotów i sposobów zapobiegania im. Praca grupowa miała charakter, zarówno edukacyjny jak i terapeutyczny. W części edukacyjnej realizowane były tematy, które terapeuta wybierał w zależności od aktualnie poruszanych problemów. W części terapeutycznej ważnym elementem spotkań była praca nad aktualnymi problemami emocjonalnymi jej uczestników, zgłaszanymi przez nich samych, a także wynikającymi z procesu grupowego. Prowadzący skupiał się na aktualnych problemach uczestników, koncentrując się na tym, co może im pomóc w rozwiązywaniu ich osobistych problemów. Zajęcia organizowane w ramach projektu miały charakter otwarty. W wyniku realizacji projektu wypracowane zostały rozwiązania umożliwiające pomoc osobą uzależnioną po ukończonej terapii.

Zorganizowano 46 spotkań zapobiegania nawrotom/ 92 roboczogodziny. Spotkania odbywały się raz w tygodniu po 2 godziny.

3. Rozwój/wzmacnianie działań prowadzonych przez podmioty powołane do pomocy rodzinom udzielania wsparcia w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu.

Tytuł projektu **„Realizacja programów wspomagających proces terapeutyczny i rehabilitacyjny dla osób uzależnionych od narkotyków” oraz członków ich rodzin**

Okres realizacji w okresie: od 1 lutego 2014 do 30 listopada 2014.

Dotacja Urząd Miasta Kielc.

Celem głównym oddziaływań było podtrzymywanie nabytych w procesie terapeutycznym umiejętności ważnych dla trzeźwego życia oraz konfrontacja planu zdrowienia z rzeczywistością. Z oferty skorzystało 16 mieszkańców Kielc. Spotkania odbywały się w siedzibie Stowarzyszenia „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach przy ul. Karczówkowskiej 36, dwa razy w miesiącu po 3 godziny (20 spotkań). Każdy z beneficjentów miał możliwość indywidualnych spotkań z terapeutą (z zaplanowanych 3 godzin jedną godzinę, w zależności od potrzeb, przeznaczono na spotkania indywidualne).

Spotkania edukacyjno-wspierające polegały na:

- analizie bieżącej sytuacji beneficjentów,
- działaniach edukacyjnych, informacyjnych dla neofitów,
- działaniach edukacyjno – wspierających, jako pomocy w rozwiązywaniu bieżących trudności związanych z trzeźwym życiem,

- dzieleniu się przeżyciami i trudnościami, wzajemnym udzielaniu wsparcia,
- rozmowach z terapeutą (indywidualne, grupowe),
- wspólnym przygotowywaniu posiłków, poczęstunków (urodziny, rocznice, święta),
- pracy nad integracją grupy w celu pogłębiania zaufania i większej otwartości w mówieniu o sobie.

5. Wspieranie/rozwój programów/projektów/inicjatyw, mających na celu aktywizację zawodową osób z zaburzeniami psychicznymi. Promocja integracji społecznej. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tytuł projektu: „Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych w powiecie grodzkim i ziemskim kieleckim poprzez utworzenie i funkcjonowanie Zakładu Aktywności Zawodowej”

Cele szczegółowe:

- rehabilitacja społeczna poprzez realizację warsztatów rehabilitacyjnych
- rehabilitacja zawodowa poprzez realizację kursów, szkoleń zawodowych oraz zatrudnienie w ZAZ mające służyć wejściu na otwarty rynek pracy

Zadania:

1. Utworzenie i funkcjonowanie ZAZ (03.2013-02.2015)
2. Rehabilitacja społeczno-zawodowa

Okres realizacji projektu: 01.03.2013-28.02.2015

Zakład Aktywności Zawodowej, przy ul. Olszewskiego 21 jest finansowany ze środków PO KL. Osoby niepełnosprawne w ZAZ uzyskują wsparcie w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej. Dzięki utworzeniu i działalności zakładu możliwe jest nie tylko podniesienie kwalifikacji zawodowej osób niepełnosprawnych, ale i rozwój kontaktów interpersonalnych. Zakład Aktywności Zawodowej ma również wpływ na zmianę postawy rodziny osób niepełnosprawnych, -sytuację społeczno-ekonomiczną w regionie, zmianę sposobu postrzegania osób niepełnosprawnych przez pracodawców i społeczność lokalną.

W ZAZ zatrudnionych jest 21 osób niepełnosprawnych, w tym 10 osób z zaburzeniami psychicznymi z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe/chorobę psychiczną oraz 11 z chorobami o podłożu fizycznym ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Głównym celem ZAZ jest wdrożenie osób niepełnosprawnych do pracy na otwartym rynku.

Czas pracy to od 0,55 do 0,8 wymiaru czasu pracy określonego w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, dostosowanego predyspozycji psychofizycznych uczestników. Niepełnosprawni zatrudnieni są w trzech działach: gastronomii, usługach komunalnych (usługi o charakterze wytwórczym - rękodzieło oraz usługowym, głównie projektowanie terenów zielonych, prace ogrodnicze) oraz w dziale administracyjno-biurowym (obsługa biurowa ZAZ), gdzie nabywają nowe umiejętności oraz zdobywają doświadczenie zawodowe.

Oprócz pracy, każda osoba niepełnosprawna przechodziła rehabilitację społeczno-zawodową w wymiarze od 60 min. do 120 min. dziennie. Rehabilitacja ta odbywa się na miejscu, składa się z indywidualnych oraz grupowych zajęć prowadzonych przez psychologa, fizjoterapeutę oraz doradcę zawodowego. Prowadzone były również, co najmniej dwa razy w miesiącu, warsztaty edukacyjne dla 15 osób, które miały na celu uzupełnianie deficytów edukacyjnych. W ZAZ działają również grupy wsparcia, które raz w miesiącu spotykają się, aby omówić problemy zawodowe, domowe i rodzinne, wymienić doświadczenia. Grupy te składają się z beneficjentów projektu, prowadzone są przez wyłonionych liderów.

W ZAZ działa Rada Programowa powołana przez kierownika Zakładu, w skład której wchodzi: psycholog, doradca zawodowy, fizjoterapeuta oraz trenerzy pracy. Dla każdego z uczestników projektu Rada Programowa opracowuje Indywidualny Program Rehabilitacji Społeczno-Zawodowej. Indywidualny Program Rehabilitacji uwzględnia poziom i zakres sprawności niezbędnych w pracy osoby niepełnosprawnej oraz metody służące ich osiągnięciu, zakres dostosowania technologii z określeniem rodzajów czynności i oprzyrządowania stanowiska pracy przystosowanego do indywidualnych możliwości osoby niepełnosprawnej oraz przewidywane efekty działań służących poprawie u zatrudnionych osób niepełnosprawnych sprawności psychofizycznych, zaradności osobistej i funkcjonowania społecznego. Program tej rehabilitacji jest na bieżąco monitorowany, a okresowo ewaluowany.